

Připravenost dětí z Dětského domova ve Vizovicích na samostatný život

Bohumila Schönbaumová

Bakalářská práce
2010



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bohumila SCHÖNBAUMOVÁ

Studijní program: B 7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Připravenost dětí z dětského domova ve Vizovicích na samostatný život.

Zásady pro vypracování:

Vyhledání a zpracování teoretické odborně orientované literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti náhradní výchovné péče.

Stanovení cílů práce a příprava metodiky výzkumné části.

Realizace pedagogického výzkumu.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat a jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ŠKOVIERA,A. Dilemata náhradní péče. Praha : Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-318-5.

HENDL,J. Kvalitativní výzkum. Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.

MATĚJČEK,Z. O rodině vlastní, nevlastní a náhradní. Praha : Portál, 1994. ISBN 80-85282-83-6.

HRDLIČKOVÁ,V., PÁVKOVÁ,J. Výchovně vzdělávací práce v dětských domovech. Praha : Státní pedagogické nakladatelství,n.p., 1987.

VOCILKA,M. Dětské domovy v České republice 1. Praha : Ministerstvo mládeže a tělovýchovy, 1999.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Mgr. Svatava Kašpárková, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

18. ledna 2010

Termín odevzdání bakalářské práce:

7. května 2010

Ve Zlíně dne 18. ledna 2010



prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan



Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně^{14. 5. 2010}.....

.....^{Jehonbaumová}.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá problematikou odchodu dětí z Dětského domova ve Vizovicích do samostatného života. Teoretická část práce pojednává o náhradní výchově formou ústavní výchovy. Podává obecnou charakteristiku dětského domova jako instituce a nastiňuje příčiny umístění do dětského domova a také postupu při vlastním přijetí dětí a dále také o postupu při odchodu dětí z dětského domova do samostatného života.

Praktická část se zaměřuje na zjištění s jakými očekáváními děti z dětského domova odcházejí. U osob, které už vedou samostatný život se zjišťovalo, s jakými očekáváními tito lidé z dětského domova odcházeli do života a jaká byla podle jejich mínění realita. S pomocí vychovatelů jsem zjistila zda jsou očekávání u dětí, které budou v blízké době z dětského domova odcházet, reálná a smysluplná.

Klíčová slova:

Dítě, dětský domov, výchova, výchovná skupina, odchod do samostatného života

ABSTRACT

Topic of this Bachelor essay is about children getting from Children's Home in Vizovice to normal life. Theoretical part consists of substitute education in form of Institutional Education. It tells us the general characteristic of Children's Home as an Institution and shows the outlines of a cause placing children to Children's Home and also procedure of adoption and leaving to live independently.

Practical part is aiming on facts with what kind of expectations are children from Children's Home leaving. People which are living independently now, were spoken what were the expectations and what was the reality then. With help from tutors I get to know, if the expectations by the children, which are going to leave in the near future are real and meaningful.

Keywords:

Child, children home - creches, education, educational group, leaving to live independently

Touto cestou bych chtěla poděkovat mé vedoucí práce paní Ing. Mgr. Svatavě Kašpárkové, Ph.D. za cenné rady, připomínky a velmi dobrou spolupráci.

Také bych chtěla poděkovat všem respondentům a zaměstnancům Dětského domova ve Vizovicích za svou ochotu a čas, který mi věnovali.

„Domov jsou ruce, na kterých smíš plakat.“

Básník Miroslav Válek

Motto:

*„Vzdálené oči, které rozumí všemu na světě,
mají sirotci žijících rodičů.*

*Dívali se do němých, nadutých tváří,
ve kterých se rozbila láska,*

*jejich dětské myšlenky šlehalo sobectví,
nevěra si před nimi rozepínala knoflíčky
a viděli i obnaženou bolest samoty.*

*Sirotci žijících rodičů jsou zapomenutou,
zmrzlou slzou v jarní zahradě.*

Až půjdeš z výletu,

ověněna štěbetáním svých dcer,

i pro ně utrhni úsměv a květ,

pro ně,

pro předčasně moudré a smutné

sirotky žijících rodičů.“

Sirotci žijících rodičů

Vojtěch Michalík

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 FORMA NÁHRADNÍ VÝCHOVY.....	12
1.1 ÚSTAVNÍ VÝCHOVA.....	12
1.2 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA DĚTSKÉHO DOMOVA.....	12
1.2.1 Domov rodinného typu.....	13
2 SUBJEKTY V DĚTSKÉM DOMOVĚ.....	15
2.1 VYCHOVATEL V DĚTSKÉM DOMOVĚ.....	15
2.2 DÍTĚ V DĚTSKÉM DOMOVĚ.....	16
2.2.1 Práva a povinnosti dětí umístěných v zařízení	17
3 PŘÍČINY, POSTUP PŘI UMÍSTĚNÍ A PŘI ODCHODU.....	19
3.1 DŮVODY UMÍSTĚNÍ DĚTÍ DO DĚTSKÉHO DOMOVA.....	19
3.2 POSTUP PŘI UMÍSTĚNÍ DÍTĚTE DO DĚTSKÉHO DOMOVA.....	20
3.3 POSTUP PŘI ODCHODU Z DĚTSKÉHO DOMOVA.....	21
4 VÝCHOVA V DĚTSKÉM DOMOVĚ.....	23
4.1 SPECIFIKA PEDAGOGICKÉ ČINNOSTI V DĚTSKÉM DOMOVĚ.....	23
4.2 NÁMĚTY PRO JEDNOTLIVÉ OKRUHY VÝCHOVNÝCH ČINNOSTÍ.....	25
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	28
5 METODIKA.....	29
5.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM.....	29
5.2 CÍL VÝZKUMU.....	29
5.3 PŘEDVÝZKUM.....	29
5.4 DRUH VÝZKUMU.....	30
5.5 METODA VÝZKUMU.....	30
5.6 VÝZKUMNÝ VZOREK.....	30
5.7 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT.....	30
5.8 ODBORNÝ PŘÍNOS.....	30
6 DĚTSKÝ DOMOV VE VIZOVICÍCH.....	31
6.1 CHARAKTERISTIKA DĚTSKÉHO DOMOVA VE VIZOVICÍCH.....	31
6.2 ŽIVOT V DĚTSKÉM DOMOVĚ VE VIZOVICÍCH.....	32
7 VYHODNOCENÍ, ZÁVĚR VÝZKUMU A DOPORUČENÍ.....	36
7.1 INTERPRETACE USKUTEČNĚNÝCH ROZHOVORŮ.....	36
7.2 SHRNUTÍ 45	
7.3 DOPORUČENÍ.....	48
ZÁVĚR.....	49
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	51
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	53

SEZNAM OBRÁZKŮ.....	54
SEZNAM TABULEK.....	55
SEZNAM PŘÍLOH.....	56

ÚVOD

Téma připravenost dětí z Dětského domova ve Vizovicích na samostatný život jsem si vybrala, poněvadž jsem byla v tomto zařízení umístěna od svých devíti let a v průběhu života mě začalo zajímat, zda jsou mladí lidé odcházející z dětského domova připraveni na život za pomoci vychovatelů a zmíněné instituce.

Každým rokem opouští dětský domov mnoho mladých lidí. Orientace na trhu práce a ve společnosti je pro ně často velice komplikovaná. Příčinou těchto problémů mohou být nereálné představy o „životě za branami dětského domova“, nedostatek základních psychosociálních dovedností, ale také nízké dosažené vzdělání dětí z dětských domovů. V obecném povědomí převládá názor, že děti, které prožily velkou část svého dětství v ústavním zařízení, často mají velké problémy integrovat se do společnosti, nezvládají plnění své vlastní rodičovské role, jejich děti často končí v náhradní výchově nebo jsou zanedbávány.

Podle veřejného mínění děti odcházející z těchto zařízení mají potíže s navazováním trvalých a kvalitních mezilidských vztahů. Složitá je problematika vzdělání těchto dětí, a proto většina z nich dosahuje pouze vyučení. Často jsou však jejich schopnosti daleko vyšší. Mnohé z nich se po odchodu z dětského domova žijí nezákonnou činností. Institucionální výchova plodí určitou formu deprivace, která může mít za následek ztrátu motivace a neurčení si životních cílů. Vedle nejakutnějšího problému, jímž je bydlení, je další, velice závažnou otázkou, získání zaměstnání. Mládež z dětského domova má často zkreslené představy o práci, neboť přijde do styku jen s malým počtem zaměstnání: vychovatel, učitel, lékař, sociální pracovník. Často se však stává, že ti, kdo práci najdou, pracují jako nekvalifikovaní dělníci, tzn., že jsou i špatně placeni. Těmto lidem chybí totiž vzdělání, povědomí o pracovní rutině a o sociálních schopnostech spojených s prací. Mnohdy jim také chybí ochota pracovat.

Po opuštění dětského domova musí mladí lidé čelit nedostatku obecných dovedností. Nemají zkušenosti a znalosti, které se podílejí na tvorbě hodnot a norem vztahujících se k práci, vzdělání a volnému času.

Cílem mé teoretické části je zpracování odborné literatury vztahující se k problematice dětských domovů a především k mému zvolenému tématu. Cílem praktické části je získat informace, které by mohly pomoci ke snadnějšímu zařazení mladých lidí z dětského domova do běžného života. Chci se zaměřit na děti, které v blízké době budou odcházet z dětského domova. V předložené bakalářské práci se zajímám o to s jakými očekáváními,

postoji, názory odcházejí tyto děti do samostatného života. Dále budu zjišťovat jaký je rozdíl mezi skutečností u osob, které již žijí samostatný život mimo dětský domov. Pro objektivnější posouzení dané situace jsem při výzkumu spolupracovala i s vychovateli v Dětském domově ve Vizovicích.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 FORMA NÁHRADNÍ VÝCHOVY

Mezi formy náhradní výchovy patří náhradní ústavní výchova ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy, dětský domov, adopce, pěstounská péče, SOS dětské vesničky.

1.1 Ústavní výchova

Ústavní výchovu lze vymezit jako umístění dítěte do péče školského zařízení určeného pro výkon ústavní výchovy na základě rozhodnutí soudu, jehož účelem je dočasně po dobu nezbytně nutnou zajišťovat dítěti náhradní výchovnou péči v zájmu jeho zdravého vývoje, řádné, odpovědné výchovy a vzdělávání, a to za podmínek podporujících rozvoj a sebedůvěru dítěte, rozvíjejících citovou stránku jeho osobnosti a umožňujících jeho aktivní účast ve společnosti s ohledem na jeho potřeby odpovídající věku dítěte. Ústavní výchova je institutem rodinného práva. Jde o výchovné opatření ukládané podle § 46 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině. Podle tohoto ustanovení může soud nařídit ústavní výchovu, jestliže je výchova dítěte vážně ohrožena nebo vážně narušena a jiná výchovná opatření nevedla k nápravě, nebo jestli z jiných závažných důvodů rodiče nemohou výchovu dítěte zabezpečit. Jestliže je to v zájmu nezletilého nutné, může soud nařídit ústavní výchovu i v případě, že jiná výchovná opatření nepředcházela. Zpracováno podle Motejla, Černé (ed) (2007).

Podle Večerky, Holase a Štěchové (2000) by mělo být umístění do kolektivního zařízení pro výkon ústavní výchovy poslední možností v posloupnosti intervencí ve prospěch dítěte. Tento druh opatření by směl být uplatněn, pokud ostatní výchovné zásahy selžou.

1.2 Obecná charakteristika dětského domova

„Děti a mládež, jejichž mravní výchova a psychosomatický vývoj je ohrožen, jsou na základě soudního rozhodnutí o ústavní výchově nebo na základě dohody se zákonnými zástupci umísťovány do školských zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy. Tato zařízení jsou diferencována podle závažnosti psychosociálního postižení, podle věku, pohlaví a druhu navštěvované školy.“ (Vocilka 1999, s. 9-10).

Jak uvádí Vocilka (1999) je dětský domov státní školské výchovné zařízení. Dětský domov je určen pro výkon ústavní výchovy mládeže. Zabezpečuje výchovnou, hmotnou a sociální péči mládeži převážně s normálním duševním vývojem, která ze zá-

važných důvodů nemůže být vychovávána ve vlastní rodině a nemá možnost být osvojena nebo umístěna v jiné formě náhradní rodinné péče. Smí však být přijato i mírně rozumově opožděné dítě, které by podle výsledků odborného vyšetření mělo být umístěno v praktické škole, má-li v dětském domově sourozence, případně, je-li možno zajistit jeho školní docházku do praktické školy.

„(1) Dětský domov pečuje o děti podle jejich individuálních potřeb. Ve vztahu k dětem plní zejména úkoly výchovné, vzdělávací a sociální.

(2) Účelem dětského domova je zajišťovat péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, které nemají závažné poruchy chování. Tyto děti se vzdělávají ve školách, které nejsou součástí dětského domova.

(3) Do dětského domova mohou být umísťovány děti ve věku zpravidla od 3 do nejvýše 18 let, nebo do ukončení přípravy na budoucí povolání. Do dětského domova se rovněž umísťují nezletilé matky spolu s jejich dětmi.“ (Zákon č.109/2002Sb., §12)

„(4) Rodinná skupina je základní organizační jednotkou v dětském domově a v dětském domově se školou. Tvoří ji:

a) v dětském domově nejméně 6 a nejvíce 8 dětí,

b) v dětském domově se školou nejméně 5 a nejvíce 8 dětí,

zpravidla různého věku a pohlaví. Sourozenci se zařazují do jedné rodinné skupiny, výjimečně je možné zařadit je do různých rodinných skupin, zejména z výchovných, vzdělávacích nebo zdravotních důvodů.

(5) V dětském domově lze zřídit nejméně 2 a nejvíce 6 rodinných skupin. V dětském domově se školou lze zřídit nejméně 2 a nejvíce 6 rodinných skupin. Děti se do rodinných skupin zařazují se zřetelem na jejich výchovné, vzdělávací a zdravotní potřeby.“

(Zákon č.109/2002Sb., §4).

1.2.1 Domov rodinného typu

„Domov rodinného typu – navzdory tomu, že proklamuje náhradu skutečného domova, vytváří pouze iluzi reálného domova. Je jen jakousi protézou.“ (Škoviera 2007, s. 116).

Podle Vocilky (1999) je předpokládán dlouhodobý pobyt v dětském domově. Do zařízení se zařazují společně chlapci a dívky zpravidla od 3 do 18 let, 19 let, případně do ukončení přípravy na povolání. Do dětského domova jsou děti umísťovány prostřednictvím diagnostického ústavu příslušného regionu. Dětský domov zajišťuje péči o děti, které sem byly přijaty z vážných sociálních nebo výchovných důvodů. Příčinou umístění ze sociálních důvodů je např. úmrtí jednoho z rodičů, dlouhodobá nemoc matky, nepravidelné pracovní směny rodičů aj. K umístění dětí z výchovných důvodů zpravidla dochází na základě soudního rozhodnutí o ústavní výchově nebo na základě předběžného opatření. Při nástupu dítěte do dětského domova se vyžaduje: zpráva o dítěti, osobní list, poslední školní vysvědčení, potvrzení o bezinfekčnosti bydliště dítěte a zdravotní list.. Základní organizační jednotkou kolektivu dětí a mládeže v dětském domově rodinného typu je rodinná buňka. Rodinná buňka je osmičlenná. Děti navštěvují školu v místě dětského domova.. V dětském domově působí ředitel, vychovatelé, administrativní a hospodářské síly.

Jak uvádí Krško (In Švancar 2010), je podstatné, že v rodinné skupině pracují s dětmi stále stejní vychovatelé, jelikož je tento kontakt nejdůležitější pro vytvoření blízkého vztahu, což je věc, kterou řada dětí v dětských domovech dříve nezažila.

2 SUBJEKTY V DĚTSKÉM DOMOVĚ

Vychovatelé a děti působící v dětském domově. Dále práva a povinnosti dětí žijících v zařízení.

2.1 Vychovatel v dětském domově

Vychovatel a to kvalitní odborně vzdělaný vychovatel chce realizovat své vize i odborný potenciál, kterým disponuje. Nechce být pouhým mechanismem a plnit pokyny, plány a představy jiných lidí. Dává přednost tvořivým zajímavým činnostem před mechanickým plněním úkolů. Zpracováno podle Škoviera (2007).

Jak uvádí Tmej (1987) je osobnost vychovatele hlavním činitelem výchovně vzdělávacího procesu v dětském domově. Práce vychovatele je velmi náročná a rozmanitá. Je to způsobeno tím, že v dětském domově je poskytována všestranná, nepřetržitá péče. Avšak tato péče nemusí vždy odpovídat úrovni dětí z nepodnětného rodinného prostředí. Vychovatel má za úkol rozvíjet vědomosti, dovednosti a návyky dětí, ale především věnovat mnoho úsilí zmírnění nedostatků v jejich psychickém, fyzickém a sociálním rozvoji. Jedním z hlavních předpokladů úspěšné činnosti s dětmi je mít s nimi vybudovaný dobrý vztah, který by měl vycházet z citového základu a vzájemného porozumění. Vychovatel, který je v každodenním styku se svěřenými dětmi, by měl nejen pečovat o jeho všestranný rozvoj, ale i mu zajistit radostné dětství, dát mu pocit bezpečí, jistoty, ochrany. Neboť ve všech oblastech zastupuje rodiče, proto vyplývají z jeho postavení stejné povinnosti jako pro rodiče. Vychovatel by měl dětem vytvořit klidné prostředí, bez krizových situací, zapojit je do kolektivu dětí a do povinností, které jsou úměrné jeho věku a schopnostem. Je důležité dětem projevit lásku, ale také nespokojenost. Při vhodných situacích si pohovořit o jeho problémech a radostech. Pro vznik hlubších citových vazeb je u vychovatele nutné, aby tuto práci měl v úmyslu vykonávat dlouhodobě. Vychovatelé spolu musí spolupracovat, informovat se vzájemně o výchovných situacích, volit jednotné výchovné postupy a společně se zamýšlet nad plánem výchovné činnosti.

Podle Škoviera (2007) je velmi důležité posilovat společenský i profesionální status vychovatele. Jelikož vychovatel na dítě působí jako autorita a má dopad i na to, jestli ho dítě vnímá jako součást svého bezpečného prostředí. Je potřeba profesionálně dobře vybaveného vychovatele. Vychovatel v institucích náhradní výchovy nesupluje rodiče. Jeho práce spočívá jednak s organizací skupinového života, v níž by měli být vyváženy skupinové a individuální zájmy dětí, jednak v přijetí dítěte s jeho individuálním životním trau-

matem. Vychovatel pomáhá dítěti s vyrovnáváním se s jeho minulostí, s řešením jeho aktuálních problémů i při hledání východisek do budoucnosti. Pokud vychovatel nerozumí dítěti co se v něm děje, co se děje ve skupině, je jeho práce pouze povrchní. Vysokoškolsky připravený sociální pedagog má takovou přípravu, která mu umožňuje tyto procesy vnímat, porozumět jim a cíleně a kompetentně dítě provázet.

2.2 Dítě v dětském domově

„Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány.“ (Zákon č. 104/1991 Sb., Čl. 3).

„Dítě vstupuje do lidského světa – a je pro tento lidský svět základně vybaveno. Je vybaveno pro lidský vztah.“ (Matějček 1995, s.11).

„Vždy znovu opakuji jeden (podle mého mínění nad jiné důležitý) výsledek výzkumné studie, který říká, že jestliže se na někoho dítě usměje, z tisíce lidí pouze jeden dokáže úsměv neopětovat.“ (Matějček 1995, s. 12).

Dítě potřebuje, aby ho někdo vedl a vychovával. Chce vychovatele, který ho zaujme, získá, může být jeho oporou a „neohrožuje“ jeho pohodlí a soukromí svými nároky. Dítě školního věku a adolescent ani nechce, aby byl jeho „náhradním“ rodičem. Zpracováno podle Škoviera (2007).

Podle Matějčka (1994) těžko může dítě poznat ve vychovateli něco jiného, než to jakou funkci zastává, to co je předmětem jeho pracovní aktivity. Neboť vychovatel je vázán na dané prostředí i na pracovní čas.

Jak uvádí Švancar (2009) jde ve velké míře navíc o děti, jejichž rodiče nemají schopnost se o ně postarat. Dvakrát třikrát za rok dítě navštíví, ale žít s nimi nemůže, ačkoliv nejsou zbaveni rodičovských práv.

Podle Řezníčka (2009) pokud chceme výrazně snížit počet dětí v dětských domovech, je nezbytně nutné zásadně změnit pohled veřejnosti na tyto děti.

Korczak říká že, každé dítě má právo na štěstí, nejsou děti zlé, ale jsou opuštěné, nešťastné a především potřebují pomoc a podporu. (In Chovanec 1985)

2.2.1 Práva a povinnosti dětí umístěných v zařízení

„(1) Dítě má právo

- a) na zajištění plného přímého zaopatření,
- b) na rozvíjení tělesných, duševních a citových schopností a sociálních dovedností,
- c) na respektování lidské důstojnosti,
- d) na společné umístění se svými sourozenci, nebrání-li tomu závažné okolnosti ve vývoji a vztazích sourozenců,
- e) na vytváření podmínek pro dosažení vzdělání a pro přípravu na povolání v souladu s jeho schopnostmi, nadáním a potřebami,
- f) na svobodu náboženství, při respektování práv a povinností osob odpovědných za výchovu, usměrňovat dítě v míře odpovídající jeho rozumovým schopnostem,
- g) být seznámeno se svými právy a povinnostmi,
- h) účastnit se činností a aktivit zařízení organizovaných v rámci výchovného programu s výjimkou zákazu či omezení v rámci opatření ve výchově, stanovených tímto zákonem,
- i) obracet se žádostmi, stížnostmi a návrhy na ředitele a pedagogické pracovníky zařízení a požadovat, aby podání adresovaná příslušným státním orgánům, orgánům územní samosprávy a právníkům a fyzickým osobám, jsou-li pověřeny výkonem sociálně-právní ochrany, byla ze zařízení odeslána v následující pracovní den po jejich odevzdání pracovníkům zařízení, a to bez kontroly jejich obsahu,
- j) vyjádřit svůj názor na zamýšlená a prováděná opatření, která se ho dotýkají; názorům dítěte musí být věnována patřičná pozornost odpovídající jeho věku a rozumové vyspělosti,
- k) požádat o osobní rozhovor a uskutečnit osobní rozhovor s pověřeným zaměstnancem orgánu sociálně-právní ochrany dětí, zaměstnancem České školní inspekce, ministerstva nebo orgánu kraje, a to bez přítomnosti dalších osob,
- l) být hodnoceno a odměňováno a ke svému hodnocení se vyjadřovat,
- m) na informace o stavu svých úspor či pohledávek,
- n) na udržování kontaktu s osobami odpovědnými za výchovu za podmínek stanovených tímto zákonem, a to formou korespondence, telefonických hovorů a osobních návštěv,

- o) přijímat v zařízení se souhlasem pedagogického pracovníka návštěvy osob, které nejsou uvedeny v písmenu n),
- p) opustit samostatně se souhlasem pedagogického pracovníka zařízení za účelem vycházky, pokud se jedná o dítě starší 7 let věku. (Zákon č.109/2002 Sb., §12).

(2)Dítě má povinnost

- a) plnit ustanovení vnitřního řádu,
- b) dodržovat předpisy a pokyny k ochraně bezpečnosti a zdraví, s nimiž bylo řádně seznámeno,
- c) hradit ze svých příjmů náklady spojené s přepravou do zařízení, které neoprávněně opustilo nebo se do něj nevrátilo,
- d) poskytnout na výzvu ředitele doklady o svých příjmech,
- e) předat do úschovy na výzvu ředitele předměty ohrožující výchovu, zdraví a bezpečnost; doba úschovy těchto předmětů nesmí přesáhnout dobu pobytu dítěte v zařízení a při jeho ukončení musí být tyto předměty dítěti nebo osobě odpovědné za výchovu vydány.

(3) Na děti, kterým je poskytována preventivně výchovná péče podle § 16, se vztahují ustanovení odstavce 1 s výjimkou písmen a) a o) a odstavce 2 s výjimkou písmen c) a d).“ (Zákon č.109/2002 Sb., §12).

3 PŘÍČINY, POSTUP PŘI UMÍSTĚNÍ A PŘI ODCHODU

Vymezení základních příčin pro umístění dětí do dětského domova. Nástin postupu při umístění dětí a při odchodu ze zařízení.

3.1 Důvody umístění dětí do dětského domova

Nejčastější příčinou umístění dětí do dětského domova je neplnění některých ze základních funkcí rodiny. Rodina je významnou společenskou institucí, která plní řadu závažných funkcí. Důležitou úlohu mají ty činitele, jenž ovlivňují psychický vývoj, utváření osobnosti a socializaci dítěte. Zpracováno podle Vocilky (1999).

Jak uvádí Radvanová (1980) hlavním důvodem pro umístění dětí do náhradní péče je selhání či ztráta jeho původní rodiny. Selhání se týká základních rodinných funkcí, především funkce socializačně výchovné. Rodiče buď zemřeli, anebo žijí, ale o své děti se nestarají, protože z různých příčin nemohou a v dalším případě nechtějí, neumí se o ně postarat. Tyto rodiny jsou nefunkční, porušené, nebo již zcela rozvráceny. Jakákoliv pomoc obnovit tyto rodiny je zbytečná, či dokonce pro dítě škodlivá, neboť by prodlužovala jeho pobyt tam, kde to není s ohledem na jeho prospěch žádoucí.

Podle Vocilky (1999) zde jsou primární příčiny selhání rodiny, které se nejčastěji objevují jako důvod pro umístění dítěte do dětského domova.

a) Osíření

Dítě je umístěno v dětském domově, kvůli úmrtí rodiče, nebo obou rodičů.

b) Nezvládnutá výchova

Nejčastěji se jedná o děti s nižší a s průměrnou sociální úrovní, ale i o děti z dobře situovaných rodin. Rodiče se buď dítěti věnují až mnoho, nadměru, nebo na druhou stranu s dítětem tráví málo času. Svou nezvládnutou výchovu si uvědomují až už je pozdě, v takovém případě volí rodiče dětský domov jako instituci, která z nich sejme břemeno výchovných povinností.

c) Nízká sociální úroveň rodiny

Nepořádek v bytě není hlavní příčina k odebrání dítěte, ale pokud rodiče o dítě nejeví zájem a nestarají se o něho, nemají s ním vybudovaný vzájemný vztah, nyní důvod k odebrání nastává. Rodiny s nízkou sociální úrovní mají špatný vliv na rozvoj a výchovu

dítěte, protože nedostatečné hmotné zajištění způsobuje fyzické oslabení a psychické zanedbávání.

d) Zneužívání a týrání dětí

Je to takový projev chování rodičů, či jiných osob, které dítě tělesně či duševně poškozují. Dítěti je tímto ohrožován jeho další vývoj. Důsledkem týrání a zneužívání dítěte je, že jeho vývoj a výchova jsou velmi ohroženy.

Podle Zahálkové (1995) je důležitou kapitolou týrání, otázka sexuálního zneužívání dětí. Mnohé výzkumy ukazují, že převládá ve větším měřítku, než se předpokládalo. Velkým problémem je, že v mnoha případech sexuální zneužívání zůstává neodhaleno.

e) Alkoholismus a jiné návykové látky

Je zřejmé, že pokud je v rodině alkoholik, nebo oba dva rodiče jsou alkoholici, nemůže rodina dobře fungovat. Alkoholik zaměřuje svou pozornost na pití a shánění alkoholu a o dítě ztrácí zájem. Rodič alkoholik se stává špatným vzorem pro své dítě, u kterého se mohou objevit předpoklady a sklony k alkoholismu.

f) Prostituce

Matka se kvůli prostituci o dítě nestará, na dítě má špatný vliv, když si matka vodí klienty domů. Nepřispívá to k jeho zdárnému psychickému a morálnímu vývoji.

g) Trestná činnost

Jedná se většinou o opakovanou trestnou činnost jednoho nebo obou rodičů. Důsledkem toho dochází k uvěznění rodiče a následně pak k rozpadu rodiny a citovému strádání dítěte. Je ohrožen morální vývoj dítěte, může to zapříčinit, že dítě se stane delikventem.

3.2 Postup při umístění dítěte do dětského domova

Podle Švancara (1988) po přijetí vstupuje dítě do reedukačního procesu. Bydlí po určitou dobu v zařízení, chodí do školy, připravuje se na povolání, učí se žít jinak než dosud, vytváří si nové, společensky přijatelné perspektivy, učí se nový život žít tím, že ho žije. Pobyt v zařízení je pro dítě nová změna, realita a každá realita je silný, ne-li nejsilnější výchovný faktor. Je důležité, aby dítě toto období skutečně žil, aby se života vědomě

účastnil, a ne aby období vyměřené na reedukaci jen přečkal. Je to záležitost zejména vychovatelské profese a umění, aby pobyt v zařízení byl pro děti školou nového života.

Dítě je nejprve přijato v diagnostickém ústavě, pobyt dítěte zde zpravidla trvá osm týdnů, a poté je umístěno v dětském domově. V odůvodněných případech může diagnostický ústav, který byl požádán o přijetí dítěte bez závažných poruch chování, umístit dítě do dětského domova nebo dětského domova se školou na základě osobní dokumentace dítěte bez jeho předchozího pobytu v diagnostickém ústavu; to platí i pro děti, které byly v péči kojeneckého ústavu. Diagnostický ústav oznámí přijetí nebo přemístění dítěte do 3 pracovních dnů soudu, který ve věci dítěte rozhodl, okresnímu úřadu příslušnému podle bydliště dítěte a osobě odpovědné za výchovu. Diagnostický ústav předává s dítětem umístěvaným nebo přemísťovaným do zařízení komplexní diagnostickou zprávu s programem rozvoje osobnosti, pravomocné rozhodnutí soudu, školní dokumentaci včetně posledního vysvědčení a návrhu klasifikace za dobu pobytu v diagnostickém ústavu, osobní věci dítěte a další dokumentaci. Návrh programu rozvoje osobnosti dítěte zpracovává zařízení v součinnosti s odborným pracovníkem diagnostického ústavu. Při umístění dítěte se dbá na umístění dítěte co nejbližší bydlišti osob odpovědných za výchovu nebo zákonných zástupců, pokud by tím nebyl ohrožen mravní vývoj dítěte.

„(1) Zaměstnanec určený ředitelem zařízení zajistí převzetí dokumentace dítěte a provede s dítětem vstupní pohovor. Seznámí dítě s vnitřním řádem zařízení, s právy a povinnostmi dítěte, s organizací a s režimem zařízení, zařadí dítě do rodinné skupiny nebo výchovné skupiny a přidělí mu lůžko, osobní skříňku a osobní potřeby.

(2) Pedagogický pracovník určený ředitelem zařízení zpracuje program rozvoje osobnosti dítěte na základě komplexní diagnostické zprávy. Zpráva je zpracována ve spolupráci s odborným zaměstnancem diagnostického ústavu, který nejméně dvakrát ročně ověřuje účelnost a výsledky výchovně vzdělávací činnosti v zařízení. Současně ředitel zařízení zajistí, aby se s programem seznámili všichni pedagogičtí pracovníci zařízení.“ (Zákon č.438/2006 Sb., §12).

3.3 Postup při odchodu z dětského domova

Jak uvádí Hrdličková (1987) nastává velmi složitá a náročná situace po ukončení přípravy na povolání, tedy po získání hmotné nezávislosti, zvláště při samostatném bydlení. Samostatnost a odpovědnost v rozhodování a především jednat sám za sebe o všech

každodenním problémech klade na mladého člověka velké nároky, které zvládne dobře jen při podpoře prostředí, v němž žije.

Ředitel propustí chovance z dětského domova, jestliže dosáhne zletilosti a pokud nechce dále v domově zůstat na dobrovolném pobytu do ukončení přípravy na povolání. Dosažení zletilosti bývá nejčastějším důvodem těchto mladých lidí k odchodu z dětského domova. Ředitel propouštění chovance oznámí s časovým předstihem nejméně osm týdnů diagnostickému ústavu, zákonným zástupcům a sociální pracovníci. Při odchodu z dětského domova si chovanec smí vzít své osobní věci. S vychovatelem sepíše šatní list a podepíše protokol o převzetí. Jsou mu předány jeho vysvědčení, fotografie, karta pojištěnce, cestovní pas, vkladní knížka a poslední kapesné.

„Dítěti, které po dosažení zletilosti odchází ze zařízení, se podle skutečné potřeby v době propouštění a podle hledisek stanovených vnitřním řádem poskytne věcná pomoc nebo jednorázový peněžitý příspěvek v hodnotě nejvýše 15 000 Kč. Dále se dítěti ve spolupráci s orgánem sociálně-právní ochrany poskytuje poradenská pomoc se zajištěním bydlení a práce, následující dva roky po opuštění zařízení je dítěti zajišťována pomoc při řešení tíživých životních situací.“ (Zákon č.109/2002 Sb., §33).

Podle Kršky (In Švancar 2010), často slyšíme, jak se děti odcházející z dětských domovů či jiných výchovných ústavů stávají účastníky kriminálních činů, občas některý z politiků přijde s myšlenkou, že je nutnost začít zavírat dětské domovy, snižovat jejich kapacitu a počty dětí umístěných v ústavních zařízeních. Tato objevná myšlenka je nesmysl, problém prostě existuje nezávisle na podobných nápadech.

Odcházející mladí lidé z dětského domova mají možnost bydlet v tzv. „domech na půli cesty“. Díky pochopení Městského úřadu ve Vizovicích mají děti od roku 1999 již „Dům na půl cesty" ve Vizovicích. Tento bytový prostor se skládá s více buněk, v každé buňce je několik pokojů se společnou chodbou, kuchyní, koupelnou a toaletou. O údržbu společných prostor se podle rozpisu starají všichni nájemníci domu. Za pobyt hradí nízké nájemné. Tato forma ubytování je pro mladé lidi odcházející z dětského domova důležitým prostředkem, při zařazení se do samostatného života

4 VÝCHOVA V DĚTSKÉM DOMOVĚ

Specifičnost práce pedagogických pracovníků spočívá v tom, že na jedné straně vystupují jako vychovatelé a na druhé straně jako ti, kteří dětem nahrazují „rodiče“.

4.1 Specifika pedagogické činnosti v dětském domově

Jak uvádí Vocilka (1999) jsou v pedagogické činnosti dětských domovů uplatňovány neformální výchovné a organizační metody podněcující citový, mravní a sociální rozvoj. Důležitou pedagogickou zásadou je, aby požadavky kladené na děti byly přiměřené jejich možnostem, odpovídaly jejich potřebám, zájmům a respektovaly i dosavadní životní zkušenosti dětí. Právě u dětí z nepodněného a dysfunkčního rodinného prostředí je nutné počítat s výskytem negativních vlastností, návyků, jednání a chování. Častým problémem u dětí v prvním období po umístění v dětském domově bývá překonávání adaptačních obtíží. Odloučení od své původní rodiny představuje vážný zásah do vývoje dítěte a děti je prožívají různě: nepřiměřeně reagují na výchovné požadavky dospělých, bývají nedůvěřivé, vzdorovité a nedokáží akceptovat zájmy a potřeby ostatních.

Podle Bílého (1971) je základním požadavkem, aby vychovatelé poznali dosavadní vývoj jednotlivých dětí z jejich původní rodiny. Většina dětí do dětského domova přichází se zanedbáním ve výchově i ve výuce, proto vyžadují částečnou převýchovu. Vychovatelé musí cílevědomě a důsledně odstranit nesprávné návyky ve výchově, pomoci s odstraněním mezer ve výuce, napravit charakterové nedostatky, vrátit jim důvěru ve společnost, získat mezi sebou vzájemný vřelý vztah a to i ke škole, k dětem ve škole, v domově, kladný vztah k práci, k přírodě, k vlasti.

U výchovné činnosti dětských domovů jsou důležité prvky cílevědomosti, plánovitosti, systematičnosti a organizovanosti. V dětských domovech znamená správné pojetí těchto prvků základní předpoklad úspěšnosti výchovné práce. Zpracováno podle Taxové (1967).

4.2 Výchovně vzdělávací práce v dětských domovech

Jsou nezbytnou součástí rozvoje osobnosti, pro osvojení si dovedností a schopností důležitých pro jejich budoucí samostatný život.

Podle Zahálkové (1995) pro zdravý vývoj dítěte je nutné, aby byly respektovány a dodržovány jeho základní somatické a psychické potřeby. Základní psychické potřeby dítěte byly definovány a shrnuty do několika bodů a jsou mezinárodně uznávány (UNESCO). Jsou to:

- 1) dítě potřebuje být milováno,
- 2) dítě potřebuje být akceptováno,
- 3) dítě potřebuje bezpečí,
- 4) dítě potřebuje vzor,
- 5) dítě se potřebuje volně a svobodně projevovat,
- 6) dítě se potřebuje všestranně rozvíjet a je třeba mu k tomu poskytnout možnými způsoby vhodné možnosti.

Jak uvádí Chovanec (1985) nejvyšší hodnotu ve společnosti má člověk, proto je hlavním cílem výchovy jeho všestranné rozvinutí a umožnit mu prostřednictvím jeho rozvoje šťastný život.

Výchovně vzdělávací práce v dětských domovech směřují především k všestrannému a harmonickému rozvoji osobnosti. Základy vědeckého světového názoru se utváří a upevňují na základě vědomostí získaných ve škole, které se spojují s praktickými zkušenostmi dětí. Důležité je mravní formování profilu dětí, které tvoří jednu z významných oblastí výchovného působení. Dětský domov poskytuje určitou soustavu vědomostí a dovedností nezbytných pro duševní a fyzickou práci a vede děti ke kladnému vztahu k práci. Zpracováno podle Hrdličkové (1987).

Má-li dětský domov plnit své poslání a nahrazovat dětem vlastní rodinu, je nezbytné upřesnit si a dodržovat denní režim. Znamená to naplňovat jej činnostmi, které upoutají pozornost dětí, učí je podílet se na společném životě v dětském domově, umožňovaly jim uplatnit své schopnosti, tvořivost, zájmy, aktivitu i samostatnost a svým zaměřením kladně působit na rozvoj osobnosti. Účelně sestavený a správně dodržovaný denní režim umožňuje dobrou organizaci a dodává výchovně vzdělávací práci dětského domova pravidelnost, časový rytmus, důslednost a ekonomičnost. Správně dodržovaný denní režim

má nemalý význam i pro výchovu celé řady společenských, pracovních, kázeňských a hygienických návyků. Zpracováno podle Hrdličkové (1987).

Nesmírně přitom důležitá je úroveň a stabilita vztahu dítěte a vychovatele, který hraje prvořadou roli při uspokojování různých potřeb a zájmů dítěte, při vytváření citové náklonnosti, získávání nových vědomostí, dovedností a návyků. Při rozvíjení citové a sociální stránky osobnosti dítěte jsou důležité činnosti a výchovné momenty, kdy se upevňuje citový vztah mezi dítětem a vychovatelem a při nichž dítě v novém prostředí postupně získává pocit jistoty a důvěry. Pro osvojení si sociálních dovedností je také podstatné podporovat vznik a upevňování dobrých vztahů mezi dětmi v dětském domově navzájem. Nemalou úlohou v oblasti sociálního a citového rozvoje dítěte hraje utváření a dodržování tradice dětského domova. Jednotlivci by měli pociťovat podíl při společných akcích a účinnost své aktivity, neboť tak se zvyšuje jejich sebejistota, schopnost komunikovat se širším společenským prostředím a schopnost samostatně se rozhodovat. Tyto aspekty jsou předpoklady pro dobré společenské uplatnění v samostatném životě, což je konečný cíl výchovně vzdělávací práce dětského domova. Zpracováno podle Hrdličkové (1987).

4.2 Náměty pro jednotlivé okruhy výchovných činností

Činnosti odpočinkové

Podle Hrdličkové (1987) takové aktivity, při kterých si děti odpočinou. Mezi tyto činnosti patří četba knih, časopisů, pořádání sbírek, fotografií. Poslech rozhlasu, hudby, sledování televizních pořadů, práce na počítači. Do těchto činností lze i zařadit rozhovory dětí s vychovateli o jejich zájmech, plánech a o osobních problémech. Mohou to také být klidná zaměstnání podle jejich individuálních zájmů, vyřizování osobní korespondence, společné hry v menších kolektivech.

Činnosti rekreační

Činnosti vhodné pro odstranění únavy, směřující k uvolnění. Jsou to především pohybové aktivity, procházky v přírodě, s přáteli do okolí dětského domova, posezení s přáteli, míčové hry, orientační běhy, plavání, lyžování, cyklistika, stolní tenis, turistika, kopaná, bruslení, hokej, návštěva sportovních středisek, divadla, kina, výlety rekreačního pobytu.

Příprava na vyučování

Patří zde pravidelné plnění zadaných úkolů, spolupráce se školami a s domovy mládeže, pomoc při řešení problémů ve škole, upevňování mechanismů učení, kontrola a sebekontrola při učení, uvědomělé učení, zjišťování a rozbor chyb, dovednost učit se, pomoc dobrých žáků slabším, vytvoření klidného pracovního prostředí se správným osvětlením, optimální teplotou. Je důležitá motivace mládeže k činnostem prohlubujícím vědomosti a dovednosti získané ve škole, práce s encyklopediemi, odbornou literaturou, se slovníky.

Činnosti zájmové

V dětském domově je volný čas naplňován hlavně zájmovými činnostmi, které vyplývají z osobních zálib a časových možností. Oblasti zájmových činností jsou pracovně technické zájmové činnosti, přírodovědné zájmové činnosti, společenskovední zájmové činnosti, estetickovýchovné zájmové činnosti, sportovní a tělovýchovné zájmové činnosti, branné a dopravní zájmové činnosti.

Činnosti sebeobslužné a společensky prospěšné

Tyto činnosti zahrnují péči o oděv, obuv, přepírání osobního prádla, drobné opravy oděvu a prádla, žehlení, udržování pořádku v osobních věcech, každodenní úklid, v sobotu větší úklid ve skupině a v dětském domově, péče o estetický vzhled dětského domova a o jeho okolí, práce na zahradě, údržbářské práce např. opravy kol, mechanismů, strojků, hodin, hraček malých dětí. Mládež je vedena k pomoci při péči o malé děti, k pomoci v kuchyni, při přípravě jídel, mytí a utírání nádobí, stolování. Dále zde patří i účast na akcích přispívajících k tvorbě životního prostředí, k ochraně přírody, pomoc starším a tělesně postiženým osobám z okolí dětského domova.

Činnosti věnované zdravotní a materiální péči a činnosti vyplývající z organizačního zajištění života v dětském domově

Mezi tyto činnosti patří upevňování hygienických návyků, dodržování zásad správné životosprávy, péče o pravidelné a hodnotné stravování, péče o vhodné oblečení

v jednotlivých ročních obdobích, sledování tělesné váhy, zdůrazňování škodlivosti alkoholu, kouření a toxikomanie, poukazování na nebezpečí pohlavních chorob a na význam odpovědného partnerského vztahu pro budoucí rodičovství, praktický výcvik při poskytování první pomoci, o léčení běžných chorob, o užívání léků, o léčebném režimu, sledování menstruačního kalendáře, pomoc při péči o malé děti, nákup potravin a předmětů každodenní potřeby, vyřizování úředních záležitostí v různých institucích a úřadech, hospodaření s vlastními penězi, pomoc při organizaci zimní a letní rekreace, příprava oslav v dětském domově, účast mládeže při plánování některých činností vyplývajících z provozu dětského domova a podíl na jejich zajišťování, rozhovory dětí s vychovateli o ekonomickém zajištění rodiny, provozu domácnosti, nákladech na vybavení bytu.

Činnosti ve volných dnech

Většina těchto činností je uskutečňována v každodenním režimu. Ve volných dnech jim však může být věnováno více času i pozornosti. Mohou to být například poznávání nových míst naší vlasti popř. i v zahraničí. Pobytem v jiném prostředí se rozšiřují sociální zkušenosti. Uskutečňují se různé aktivity a to stanování, táboření, putování, pomoc v lese.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODIKA

V bakalářské práci se zabývám problémem odchodu dětí žijících v Dětském domově ve Vizovicích do samostatného života. Tento krůček do života není snadný pro mnoho dětí z běžných rodin, ale pro děti z dětských domovů je velmi komplikovaný. Nemohou očekávat pomoc svých rodičů a v podstatě ani u nich nemohou hledat útočiště. Pro podporu a pomoc mohou děti přijít za svými vychovateli a k sociálním pracovníkům. Jenže když jednu instituci opustí, tak už je neláká obracet se znovu na jinou. Svými rozhovory jsem chtěla zjistit s jakými očekáváními děti z dětského domova odcházejí. S jakými očekáváními odcházely děti, které už žijí samostatný život a jaká oproti tomu byla realita. Uskutečněnými rozhovory s vychovateli jsem chtěla zjistit zda jsou očekávání u dětí, které budou v blízké době z dětského domova odcházet, reálná a smysluplná.

5.1 Výzkumný problém

Jak jsou děti z Dětského domova ve Vizovicích připraveni na samostatný život.

5.2 Cíl výzkumu

Cílem mého výzkumu je zjistit a předat zainteresovaným osobám informace, které by mohly pomoci ke snadnějšímu zařazení dětí z Dětského domova ve Vizovicích do běžného života. Celý projekt je zaměřen nejen na informovanost výchovných pracovníků, ale i pomoc odcházejícím dětem. Zjištěné informace by mohly přispět k lepšímu zhodnocení vychovatelské činnosti i přehodnocení výchovné práce. Mohly by také pomoci nalézt případné nedostatky v chodu dětského domova.

5.3 Předvýzkum

Od vychovatelů dětí žijících v dětském domově jsem si zjistila, které z dětí bude v blízké době odcházet a jejich stručnou anamnézu, podle těchto kritérií jsem si jednotlivé respondenty vybrala a domluvila se na uskutečnění rozhovoru. S mladými lidmi, kteří již žijí samostatně, jsem se také předběžně domluvila na jejich spolupráci při mém rozhovoru. Rovněž jsem získala souhlas o spolupráci vychovatelek, které vychovávají děti v dětském domově, s nimiž budu provádět rozhovor.

5.4 Druh výzkumu

Zvolila jsem kvalitativní výzkum, pro snadnější pochopení souvislostí. Vzhledem k důvěrnosti otázek je vhodné navázat osobní kontakt v přirozených podmínkách pro lepší práci s respondenty.

5.5 Metoda výzkumu

Hlavní zvolenou výzkumnou metodou je strukturovaný rozhovor. Otázky jsou pečlivě formulované. Jeden typ rozhovoru byl zpracován pro děti, které žijí v dětském domově, druhý typ rozhovoru pro ty, kteří již v dětském domově nežijí a třetí typ pro vychovatelky. Otázky v rozhovoru jsou rozděleny do strukturovaných oddílů.

5.6 Výzkumný vzorek

Byl proveden záměrný výběr. Figurují v něm děti z Dětského domova ve Vizovicích, dvě osoby, které budou v blízké době odcházet a dvě osoby které již žijí svůj samostatný život.

Pro objektivitu výzkumu s dětmi, které budou v blízké době z dětského domova odcházet, byl uskutečněn rozhovor i s dvěma vychovatelkami. Tyto vychovatelky jsem zvolila podle času společně stráveného s dětmi.

5.7 Způsob zpracování dat

Jednotlivé rozhovory jsem si po předešlé domluvě nahrála. Způsob zpracování rozhovorů jsem provedla v textovém editoru word. Jednotlivé otázky jsem rozčlenila do tématických částí, které jsem podle získaných odpovědí popsala.

5.8 Odborný přínos

Práce by měla pomoci objasnit dětem z dětského domova, vychovatelům a také široké veřejnosti život v dětském domově, komplikace spojené s odchodem z dětského domova.

Svou bakalářskou práci nechám k dispozici dětem i vychovatelům v Dětském domově ve Vizovicích.

6 DĚTSKÝ DOMOV VE VIZOVICÍCH

„Zřizovatel je Krajský úřad ve Zlíně. Od roku 1938 sloužila budova jako zařízení sociální péče. V roce 1948 byl domov přebudovaný na dětský domov pro 60 dětí. Kapacita se postupně snižovala a od roku 1976 slouží zařízení jako dětský domov rodinného typu pro dvě rodinné skupiny po deseti dětech. Dětský domov je od roku 1993 právním subjektem a od 1.1. 1995 příspěvkovou organizací“. (Vocilka 1999, s.232). Zákonem č.109 z 5.2.2002 dochází ke snížení kapacity domova na 16 dětí.

6.1 Charakteristika Dětského domova ve Vizovicích

Cílem dětského domova je výkon ústavní péče. Dětský domov ve Vizovicích je domovem rodinného typu, kdy se co nejvíce snaží, aby se život dětí podobal životu v rodině. Převládá zde, individuální přístup k dětem a uplatňování prvků rodinné výchovy. Téměř všechny děti přijaté do Dětského domova ve Vizovicích mají prognózu dlouhodobého pobytu. Jen v málo případech dochází k nápravě poměrů v původní rodině tak, že může být ústavní výchova zrušena. Většina dětí dokončí přípravu na povolání a jejich návrat do původní rodiny není možný. Domov je rozdělen na dvě rodinné skupiny. Skupiny si říkají „Hornáci a Dolňáci“. Kapacita domova je 16 dětí. Věkové rozmezí je od věku 3 let do věku kdy dítě ukončí přípravu na povolání. Od 18. let je dítě v domově na dobrovolném pobytu.

Zařízení se snaží udržet sourozenecké skupiny, v tomto případě přijímá i děti mladší 3 let. V současné době je budova po rozsáhlé rekonstrukci. V domově je nyní umístěno 15 dětí. 9 dívek a 6 chlapců, z toho 1 dítě předškolního věku, 8 dětí navštěvující základní školu a 6 mladistvých připravujících se na budoucí povolání. V domově je dívka s tělesným postižením, která studuje vysokou školu a jedna dívka navštěvující praktickou základní školu. Personální strukturu tvoří ředitel, zástupce ředitele, kteří působí i jako vychovatelé, 6 vychovatelů 3 na každou rodinnou skupinu, 2 noční pracovnice, 2 kuchařky jedna na půl úvazku vedoucí kuchyně, 2 hospodyně, topič / údržbář, Ekonom. Všichni pracovníci dětského domova jsou dětmi nazýváni „tety a strejdové.“ Do nabídky poskytovaných služeb v domově patří náhradní rodinná péče, materiální zabezpečení, výchovná činnost, zajištění volno časových aktivit, podpora v zájmových činnostech dětí. Největšími problémy v práci dětského domova je spolupráce s některými rodinami, vymáhání úhrady za pobyt dětí v domově, získávání bytů a zaměstnání pro odcházející svěřence. Spolu-

pracujícími organizacemi a institucemi jsou: Výbor dobré vůle Olgy Havlové, Nadace Terezy Maxové, OPD, Nadace Grado, sponzoři.

6.2 Život v Dětském domově ve Vizovicích

Děti jsou zde všestranně materiálně zabezpečeny. Podle jejich individuální potřeby je jim nakupováno ošacení a obuv. Děti pomáhají při praní prádla, žehlení, zašívání, domácí údržbě, při pracích na zahradě, vaření atd. Těžiště individuální zájmové činnosti je v zařízeních města. Děti dle individuální volby dochází do různých kroužků a útvarů v Městském domě dětí a mládeže a tělovýchovných organizací. Těžiště využívání volného času v dětském domově je především o víkendech a v době školních prázdnin.

Díky finanční pomoci ze strany různých sponzorů jezdí na zimní pobyty na horách spojené s výukou lyžování, v létě na pobyty spojené s turistikou, poznáváním atd. Kromě turistických srazů se zúčastňují „Nejmilejších koncertů“, v kterých vystupují děti z dětských domovů. Rády jezdí na závody v plavání, které každoročně organizuje Dětský domov v Uherském Hradišti, na „Kuličkádu“ do Dětského domova v Bojkovicích, na soutěž v bowlingu pořádanou Dětským domovem v Novém Jičíně, na soutěž „Robina Hooda“, kterou organizuje Mirek Zmeškal na Švrčkově. Každoročně pomáhají při organizaci oslav 1.máje ve vile Tomáše Bati, zúčastňují se akcí Mezinárodního filmového festivalu pro děti a mládež ve Zlíně, výtvarné soutěže „Vlak štěstí a naděje“. K tradici již patří účast dětí na „Trnkobraní“. Zde vystupují s národopisným souborem „Vizovjánek“, starší pomáhají např. při prodeji zmrzliny nebo mytí nádobí v restauracích. Podílí se na organizaci zábavného odpoledne pro děti na Rybárně. Od organizátorů slavností dostávají všechny děti volné vstupné na celý program. Od Galerie Kovanda, která sídlí v předzámčí, využily zajímavé nabídky. Každou adventní neděli pořádaly v galerii nějakou výtvarnou dílnu (malování na sklo a fólie, dělání adventních věnců, pečení perníků, odlévání svíček atd.).

Tradicí se již stala také Mikulášská návštěva Domova důchodců v Lukově. Nejmladší děti v maskách Mikuláše, čerta a anděla obchází s vlastnoručně vyrobenými dárečky babičky a dědečky a kromě toho, že si s některými již známými rádi povykládají, zazpívají jim vždy nějakou hezkou koledu. Dětský domov ve Vizovicích pořádá ve středisku Tesák přebor ve sjezdovém lyžování a „lopatění“ pro děti dětských domovů Zlínského kraje. Již několikrát využili pozvání Občanského sdružení JARY a strávili krásný zimní

týden na lyžích v Peci pod Sněžkou. Děti v dětském domově byla již realizována spousta projektů. Mezi ně patří „Zvyky na Vizovicku“, „Vizovická kuchařka“, „Děti dětem“, „Fotopokus“, „Turistický průvodce Vizovic“.

Děti dostávají měsíčně kapesné. „Dětem a nezaopatřeným osobám, kterým se poskytuje plné přímé zaopatření, náleží kapesné, jehož výše činí za kalendářní měsíc nejvíce :

- a) 45 Kč, jde-li o dítě do 6 let věku,
 - b) 120 Kč, jde-li o dítě od 6 do 10 let věku,
 - c) 210 Kč, jde-li o dítě od 10 do 15 let věku,
 - d) 300 Kč, jde-li o dítě starší 15 let nebo nezaopatřenou osobu,
- nejméně však dvě třetiny částky.“ (Zákon č.109/2002 Sb., §31).

„Dítěti, jemuž náleží plné přímé zaopatření, poskytuje zařízení osobní dary k narozeninám, k úspěšnému ukončení studia a k jiným obvyklým příležitostem“. (Zákon č. 109/2002 Sb.,§32).

- „a) 1 000 Kč, jde-li o dítě do 6 let věku,
- b) 1 150 Kč, jde-li o dítě od 6 do 10 let věku,
- c) 1 300 Kč, jde-li o dítě od 10 do 15 let věku,
- d) 1 450 Kč, jde-li o nezaopatřené dítě od 15 do 26 let věku“.(Zákon č. 109/2002 Sb., §32).

Časový harmonogram pracovního dne

06:30 hod. vstávání dětí , ranní hygiena, oblékání, stlání, úklid a větrání pokojů

07:00 hod. příprava prostírek v jídelně, snídaně, úklid jídelny, příprava na odchod do školy,

07:30 hod. odchod do školy, do školky

12:00-14:00 hod. příchody dětí ze školy, oběd

14:00-16:00 hod. příprava na školní vyučování, děti se učí s vychovatelem

16:00-17:30 hod. zájmová činnost, osobní volno

17:30 hod. příprava jídelny k večeři, večeře, večerní úklidy, které mají děti rozepsány na každý týden, jsou to: vysávání schodů, zametání u budovy domova, úklid botníků, koupelny, obývacího pokoje, jídelny, kuchyně a pomoc v kuchyni

18:00 hod. rozestýlání, chystání si oblečení na další den

19:00 hod. osobní hygiena

19:30 hod. sledování televizních programů, četba, osobní volno

21:00 hod. uložení mladších dětí k spánku

22:00 hod. odchod starších dětí k spánku

Ráno děti budí noční vychovatelka. Pomáhá jim s hygienou, s vypravením. Dopolední čas děti tráví ve škole. Do domova opět přicházejí na obědy a mají určitou dobu čas pro sebe. Poté se společně usadí v jídelně a učí se s vychovatelkou. Starší děti se většinou učí sami u sebe v pokoji a u vychovatelky se nechávají přezkoušet. Po splnění svých povinností do školy, mají děti osobní volno a podle svého individuálního zájmu ho smí trávit. Většinou navštěvují různé zájmové kroužky, navštěvují se s přáteli, pracují na počítači, sledují televizi. Poté následuje společná večeře. Starší děti mohou jít po večeři na určitou dobu ven, například na zahradu nebo na hřiště. Osobní vycházky záleží na věku a zodpovědnosti a spolehlivosti dítěte. K večeru plní děti povinnosti v domácnosti. Jednotlivé služby se rozepisují do knihy. Každý týden mají děti jinou službu, kterou musejí po celý týden ve skupině vykonávat. Vlastní pokoj si děti uklízejí sami, vychovatelka dohlíží nad pořádkem ve skříních. Před osobní hygienou si rozestýlají postel, chystají oblečení do školy. Po splnění svých úkolů se podle věku smějí dívat na televizi a poté jdou spát.

Harmonogram volného dne (neděle)

08:30 hod. vstávání dětí

09:00 hod. příprava snídaně, jídelny, úklid jídelny po snídani

10:00 hod. děti společně s vychovatelem vaří oběd

12:00 hod. společný oběd, úklid nádobí

12:00-16:00 hod. osobní volno dětí, nebo společný výlet s vychovatelem, například cyklistika, turistika, divadlo

16:00 hod. kontrola aktovek, úklidy podle rozepsaných služeb

16:30 hod. příprava večere

17:30 hod. společná večere

18:00 hod. rozestýlání, chystání si oblečení na další den

19:00 hod. osobní hygiena

21:00 hod. uložení mladších dětí k spánku

22:00 hod. odchod starších dětí k spánku

O víkendech je režim volnější. Děti vstávají později, než ve všední den. Dopolední čas tráví společnou přípravou oběda s vychovatelkou. Po obědě nastává osobní volno. Děti ho mohou trávit podle svého přání. Občas se stává, že vychovatelé naplánují dětem společnou akci např. turistiku, cyklistiku, plavání, návštěva hradu či zámku. Výlety jsou pro děti vynikající příležitostí pro získání nových sociálních kontaktů, pro změnu prostředí, k osamostatnění se. Večeři si opět děti s pomocí vychovatelky chystají sami. Navečer nastává plnění domácích povinností, úklidy pokojů, úklidy podle toho kdo má co za službu napsanou v knize, rozestýlání postelí, chystání oblečení do školy, osobní hygiena. Večer se děti podle věku dívají na televizi, pracují na počítači, čtou si. Noční vychovatelka dohlíží na to, aby šly děti včas spát.

7 VYHODNOCENÍ, ZÁVĚR VÝZKUMU A DOPORUČENÍ

Vyhodnocení každého jednotlivého respondenta a popis jejich odpovědí na mé otázky v rozhovoru jsou uvedeny níže v textu.

7.1 Interpretace uskutečněných rozhovorů

Respondenti z dětského domova a vychovatelé se k rozhovoru vyjádřili následovně.

Respondentka č.1, žena, 18 let

Do dětského domova přišla v sedmi letech. Jako důvody pro odejmutí od rodiny uvedla, že otec bil matku a matka od nich následně odešla. Na první den svého pobytu v dětském domově si moc nevzpomíná, ale cítila se divně. Obyvatelé dětského domova ji přijali dobře.

Respondentka se stýká se svou původní rodinou a to především s matkou. Jezdí k ní skoro každý měsíc. K jiným rodinám nejezdila. Rozdíl mezi životem v rodině a v dětském domově jsou podle ní v možnostech. Myslí tím, že může vícekrát za rok jezdit na hory, že má každé dítě počítač. Po odchodu z dětského domova věří, že ji matka, strýc a teta pomohou. Má také možnost bydlet u nich po odchodu z dětského domova. Respondentka má tři sourozence, kteří s ní také bydleli v dětském domově. Dvě sestry již odešly. Bratr je s ní v domově. Na sestry se může obrátit, když bude potřebovat pomoc po odchodu do samostatného života. Chtěla by si založit rodinu a mít dvě děti.

Vztah k vychovatelům popisuje tak, že ke každému je jiný. Jelikož se k ní jednotliví vychovatelé chovají jinak.. Neboť mají různá pravidla. Jednu vychovatelku nemá ráda. Ostatní vychovatelky jsou ji sympatické, rozumí si. Považuje je za vzor. Myslí si, že po odchodu se smí obrátit na všechny vychovatelky, pokud bude potřebovat pomoc. Má více přátel, než-li známých. Má partnera a měla by možnost bydlet u něho.

Vzdělání pro svou budoucnost považuje za důležité. Respondentka studuje Střední školu gastronomie a obchodu. Pokračovat ve vzdělávání nehodlá. Podle jejího názoru ji motivovali v dětském domově ke vzdělání.

Respondentka zná zásady zdravého stravování. Umí vařit. K návykovým látkám má negativní vztah. V dětském domově vykonává všechny domácí práce. Dokáže šít na stroji, vyšívat, háčkovat. Plést neumí. Zvládá si vyprat i vyžehlit oblečení. Svůj volný čas tráví především s přítelem.

Výše jejího kapesného je tři sta korun na měsíc. Ne vždy ji kapesné vydrží po dobu, než-li dostane nové. Na brigády nechodí. Potraviny na měsíc ji podle jejího názoru budou stát tisíc pět set korun. Myslí si, že je levnější stravovat se domácí vařenou stravou. Respondentka ví na co je zdravotní pojištění, ale na druhou stranu nezná sociální pojištění. Podmínky za kterých může pobírat podporu jsou ji známé. Při hledání zaměstnání se může obrátit ke starostce města Vizovic, k zástupkyni ředitele dětského domova, ke své tetě a strýcovi. Za svou první výplatu si nakoupí věci, které potřebuje. S půjčkami je seznámena a nechce využívat těchto služeb. Záležitosti na úřadech si dokáže obstarat sama. Nyní si spoří na stavebním spoření a chce pokračovat i v budoucnu. Šetří si peníze na vkladní knížce. Tyto peníze má v plánu utratit za věci do domácnosti a také si chce nějaké peníze nechat pro případ nouze.

Po odchodu z dětského domova by chtěla bydlet se svým přítelem. Za určitou sumu, kterou respondentka sice neví si může od domova nakoupit vybavu. Chce si nakoupit věci nezbytné do domácnosti. S možností bydlet v takzvaném „Domě na půli cesty“ je dostatečně seznámena. O pomoc při hledání bydlení má možnost se obrátit na úřad ve Vizovicích, na inzeráty. Výše nájemného bude podle jejího názoru asi sedm, osm tisíc korun. Do dětského domova se může vracet a také chce, neboť zde má mladšího bratra.

Cítí se být připravená na samostatný život. Podle jejího názoru ji vychovatelé dobře připravují na odchod z dětského domova. K jejím představám o životě patří, že si chce s přítelem najít bydlení, práci a za pár let mít dítě. Částečně jedná samostatně, ale někdy se potřebuje poradit. Po odchodu z dětského domova se může obrátit o pomoc v domově, u rodiny, ke starostce města Vizovice. Největším problémem po odchodu do samostatného života pro ni bude zvyknout si na to, že všechno si musí udělat sama. Vyprat si, navařit, uklidit.

Vychovatelka k respondentce č.1

Respondentka se stýká se svou původní rodinou a vztah je dobrý. Jezdí k nim na víkendy, na prázdniny. Jezdí k nim ráda. Uvědomuje si rozdíly mezi životem v rodině a životem v dětském domově. Rodiče ji pomohou po odchodu do samostatného života a má možnost u nich bydlet. Vztah se sourozenci je dobrý a o pomoc je také může požádat. Myslí si, že zvládne svou rodičovskou roli.

Vzájemný vztah mezi vychovatelkou a respondentkou je velmi dobrý. Respondentka se může na vychovatelku po odchodu obrátit o pomoc, radu. Má hodně přátel i známých. S partnerem mají momentálně krizi.

Ví, že vzdělání je důležité, ale učit se ji nechce. Pokud by se začala učit a chtělo by se ji učit, mohla by dosáhnout lepších výsledků. Učí se s ní. Snaží se ji motivovat, aby ji to více bavilo, aby měla o to zájem, větší chuť, aby si to více zapamatovala.

Zná zásady zdravého stravování a dokáže se v samostatném životě správně stravovat. Umí vařit. Její postoj k návykovým látkám je negativní, kromě cigaret. V dětském domově vykonává běžné domácí práce. Umí háčkovat, vyprat si, vyžehlit si. Svůj volný čas tráví s kamarády, u počítače, u televize, výlety.

Kapesné ji někdy vydrží někdy ne po dobu, než dostane nové. Na brigády nechodí, protože není příležitost, kam jít na brigádu. Má představu kolik ji budou stát potraviny na měsíc, ale jestli se vejde ukáže praxe. Zda se bude stravovat polotovary nebo domácí stravou neví. Zdravotnímu a sociálnímu pojištění rozumí. Za jakých podmínek může pobírat podporu ještě neví všechny informace. Hledat zaměstnání bude u známých. Ze své první výplaty si koupí něco pro radost. O půjčkách má představu, protože má lidi kolem sebe, kteří mají půjčku, ale všechny podrobnosti nezná. Při obstarávání záležitostí na úřadech si moc nevěří, raději požádá o pomoc. Šetří si peníze na vkladní knížce. Neví za co je utratí.

Má v plánu, po odchodu do samostatného života, bydlet u tety. O možnosti bydlení v „Domě na půli cesty“ je dostatečně informovaná. O pomoc s hledáním bydlení se může obrátit i na dětský domov. Po odchodu má možnost přijít na návštěvu do dětského domova.

Na samostatný život je připravená, ale ne ve všem. Praktické dovednosti v domácnosti zvládá a zvládat bude. Jak je bude zvládat dohromady se zaměstnáním ukáže čas. Její představa o životě je zatím pěkná, ale realita bývá tvrdší. Někdy potřebuje pomoc, ale jedná samostatně. Po odchodu se může obrátit o pomoc v dětském domově, u přátel, u rodiny, u lidí kolem sebe. Největším problémem pro ni, po odchodu do samostatného života, bude najít si práci a bydlení.

Respondentka č.2, žena, 18 let

Do dětského domova byla umístěna v šesti letech. Mezi důvody pro odejmutí uvedla, že se o ně rodiče neuměli postarat a neměli podmínky, aby je mohli vychovávat, tak jak by je vychovávat měli. Na svůj první den v dětském domově si vzpomíná. Byl to pro ni nezapomenutelný pocit, něco nového. Měla dojem jako by zde nepatřila. Postupem času si zvykla.

Ze své původní rodiny se stýká pouze s matkou a vztah mezi sebou nemají takový jaký by měl být. K matce jezdí na prázdniny. K jiným rodinám nejezdila. Hlavní rozdíly mezi životem v rodině a životem v dětském domově spatřuje především po té materiální stránce. V dětském domově má možnosti, které by ve své vlastní rodině nikdy neměla. Rodiče ji po odchodu z dětského domova nepomůžou. Bydlet by u nich mohla, ale nechce. Má dva sourozence, bratra a setru. Oby dva s ní bydlí v dětském domově. O pomoc je žádat nemůže, jelikož jsou mladší a podle jejího mínění budou spíše oni očekávat pomoc od ní. Svou vlastní rodinu si chce založit. Ale jen za podmíněk, kdy se o ně dokáže dobře postarat, neboť nechce aby její děti dopadly jako ona se sourozenci.

Její vztah k osobám vychovatelů je různý. Některým vychovatelům může říct všechno a ví že ji pomůžou. Jiným zase podle jejího názoru nemůže věřit. Vychovatele za vzor nepovažuje. Má dobré přátele a také partnera. U přítele má možnost bydlet, ale nechce. Chtěla by se spoléhat jenom na sebe.

Vzdělání považuje za důležité. Učí se na servírku. Studovat po odchodu z dětského domova nehodlá. Chce si po vyučení dodělat maturitu a možná i vysokoškolské vzdělání. Podle jejího mínění se s ní v dětském domově vychovatelé neučili a ani ji nemotivovali ke vzdělání.

Zásady zdravého stravování zná. Umí vařit. Vaří v dětském domově každou neděli. S riziky spojenými s návykovými látkami je seznámena. Její vztah je negativní. V domově vykonává všechny domácí práce. Umí šít. Pere si a žehlí sama oblečení od svých čtrnácti let. Svůj volný čas tráví společně se svými sourozenci, s přítelem.

Dostává kapesné na měsíc ve výši tři sta korun a také si vydělává peníze na praxi. Kapesné ji nevydrží po dobu, než dostane nové. Na brigády nehodí, ale momentálně má v úmyslu začít chodit. Podle jejího názoru si myslí, že za potraviny na měsíc utratí nejspíš dva tisíce korun. Domnívá se, že polotovary jsou levnější a jednodušší, ale není to zdravé. Upřednostňuje domácí stravu. O zdravotním a sociálním pojištění nemá zatím představu co to je. O podmínkách za kterých smí pobírat podporu zatím nemá tušení. Má možnost žádat o zaměstnání ve střediscích, kde vykonávala školní praxi. Za svou první výplatu si

nakoupí vybavení do bytu. Nemá v plánu využívat možnosti půjček. Se záležitostmi na úřadech se raději obrací na pomoc od vychovatelů. Spořit si v budoucnu nehodlá, ale svým dětem spořit chce. Vkladní knížku nemá založenou.

Bydlet po odchodu z dětského domova může v sociálních bytech, ale zde by nechtěla bydlet dlouho. Spíše by si chtěla sehnat byt nebo podnájem mimo Vizovice. Od dětského domova dostane základní vybavu za deset tisíc korun. O „Domech na půli cesty“ neví nic. Při hledání bydlení má možnost se obrátit na zástupkyni ředitele v dětském domově, po různých známých, po kamarádech. Podle jejího mínění si myslí, že bude platit nájemné ve výši šesti tisíc korun. Do dětského domova se po odchodu hodlá vrátet. Bude se vracet z důvodů, že zde ji váže citové pouto a především zde má dva mladší sourozence.

Myslí si, že je připravená na samostatný život. Hlavně v otázkách sebe obsluhy. Na druhou stranu ví, že má ještě určité mezery a to ve vyřizování záležitostí na úřadech. Její představa o životě je taková, že se chce dokázat postarat sama o sebe. Vyjít s výplatou. Nemuset si od nikoho půjčovat. V podstatě jedná samostatně, ale v důležitých záležitostech se raději obrací na pomoc vychovatelů. Obrátit o pomoc se může na dětský domov, na úřad. Informovat se může po známostech. Největším problémem pro ni po odchodu do samostatného života bude zvyknout si na to, že je sama.

Vychovatelka k respondentce č.2

Respondentka se stýká pouze s matkou. Je mezi nimi dobrý vztah, i když se občas hádají. K matce jezdí jednou za tři měsíce, někdy jede ráda, jindy se nechá přemlouvát. Měla možnost jít bydlet k matce, ale ona sama si již uvědomila, že je pro ni lepší zůstat v dětském domově do ukončení přípravy na povolání. Po odchodu do samostatného života ji matka nejspíš pomůže. Má tedy i možnost bydlet u ni po odchodu z dětského domova. Se svými sourozenci má dobré vztahy a také se na ně může obrátit o pomoc. Na rodičovskou roli je výborně připravená, jelikož se velmi dobře stará o své mladší sourozence, ale na partnerskou roli určitě ještě připravená není.

Vztah mezi vychovatelkou a respondentkou je velmi dobrý a může se na ní obrátit o pomoc po odchodu do samostatného života. Vychovatelka uvádí, že má respondentka pár dobrých přátel, ale spíše více známých. Nemá partnera.

Vzdělání považuje za důležité pro svou budoucnost. Podle mínění její vychovatelky by mohla získat vyšší vzdělání, pokud se bude soustavně připravovat a neprechne někde za

nějakým mladíkem. Učila se s ní a motivovala ji tím, že se bude mít v životě lépe, že bude moct zajistit hlavně sebe a také třeba i pomoci svým sourozencům.

Zásady zdravého stravování zná i díky své škole, kterou studuje a myslí si, že se dokáže zdravě stravovat. Respondentka umí výborně vařit. Vychovatelka uvádí, že neví přímo jaký je její postoj k návykovým látkám, ale že před ní respondentka říká, že žádné návykové látky nebere. Jediné čemu teda podlehla je kouření, a jinak ji věří, že nic jiného nepotřebuje. Respondentka v dětském domově vykonává vaření, praní, někdy si žehlí, uklízí. Takové ty základní domácí práce. Umí šít. Plést neumí. Vyšívání si vyzkoušela na základní škole, ale nějak se k tomu neprojeví další vlohy. Svůj volný čas respondentka tráví u internetu, s přáteli a ráda ve svém volném čase vaří.

Kapesné ji nikdy nevydrží po dobu, než dostane nové. Chodí na brigády. Podle mínění vychovatelky respondentka neví kolik jí budou stát potraviny na měsíc. Pokud bude po odchodu do samostatného života respondentka bydlet sama, tak se bude spíše stravovat polotovary a pokud bude s někým, tak vařenou stravou. Vychovatelka si myslí, že nerozumí zdravotnímu a sociálnímu pojištění, ale že ví za jakých podmínek může pobírat podporu. O pomoc s hledáním zaměstnání se může obrátit k této vychovatelce a také k dalším vychovatelům a nebo na Úřad práce. Svou první výplatu nejspíš utratí za jídlo a za oblečení. Respondentka určitě ví, že není dobré využívat různých rychlých půjček, ale není jisté, zda si někdy nějakou půjčku vezme nebo ne. Ví, že to není správné a že na to už několik lidí doplatilo. Záležitosti na úřadech si dokáže sama obstarat. Na vkladní knížce si peníze nešetří.

Po odchodu z dětského domova bude pravděpodobně bydlet u své matky. Podle mínění její vychovatelky je dostatečně informovaná o „Domech na půli cesty“. O pomoc s hledáním bydlení se může obrátit v dětském domově, na Městský úřad a na sociální pracovnice. Po odchodu do samostatného života se může do dětského domova vracet kdykoliv, i kdyby třeba byla s dítětem a neměla kam jít, tak zde může určitý čas zůstat, než by ji byl přidělen nějaký byt.

Podle mínění její vychovatelky je připravená na samostatný život. Především v oblasti postaráni se sama o sebe. O jejich představách o životě se zatím respondentka nevyjadřuje. Jedná samostatně, ale ne vždy. O pomoc se může obrátit v dětském domově, na sociální pracovnice a i na svou matku. Největším problémem po odchodu do samostatného života pro ni bude vyjít s penězi.

Respondentky, které již nežijí v dětském domově odpověděli následovně***Respondentka č.1, žena, 22 let (čtyři roky již žije mimo dětský domov)***

Do dětského domova byla umístěna v jedenácti letech. Důvody pro odejmutí uvedla alkoholismus rodičů. V první den svého příchodu se cítila špatně. Naopak v dětském domově ji přijali dobře.

Ze své původní rodiny se stýká pouze s matkou, ke které jezdila na víkendy. K jiným rodinám na návštěvu nejezdila. Jako hlavní rozdíl mezi životem v rodině a životem v dětském domově uvedla nedostatek rodičovské lásky a vřelosti. Rodiče ji po odchodu do samostatného života nepomohli a ani neměla možnost u nich bydlet. Má sourozence, kteří s ní byli umístěni v dětském domově a po odchodu je směla požádat o pomoc. Myslí si, že ji vychovatelé docela připravili na rodičovství, ale ne dostatečně. Má partnera, s kterým si po odchodu z dětského domova založila rodinu. Vychovávají společně dceru.

Vychovatele brala pouze za vychovatele v tomto zařízení. Pouze k jedné vychovatelce si vytvořila bližší vztah a považovala ji za svůj vzor. Mohla se po odchodu do samostatného života obracet k vychovatelům o pomoc o radu a může do dneška. Respondentka uvádí, že má spíše více známých. Při odchodu z dětského domova měla partnera a také měla možnost u něho bydlet.

V dětském domově se vychovatelé s ní učili a také ji motivovali ke vzdělání. Považuje vzdělání za důležité, ale již dále studovat nechce. Je vyučena v oboru prodavačky textilu.

Po odchodu do samostatného života znala základní zásady zdravého stravování. Uměla vařit. Byla dostatečně seznámena s riziky spojenými s návykovými látkami. Její postoj k nim byl tehdy negativní a je až do dnešní doby. V dětském domově vykonávala všechny domácí práce. Uměla před odchodem do samostatného života šít, vyšívát, základy pletení, prát, žehlit. Svůj volný čas trávila s partnerem. Organizovat si svůj volný čas ji nevadilo, spíše ji vadilo, že ji její volný čas organizovali vychovatelé v dětském domově.

Výše jejího kapesného byla určena podle věku. Dostávala tři sta korun na měsíc. Kapesné ji po dobu, než dostala nové nevydrželo. Chodívala na brigády. Před odchodem věděla kolik ji budou stát potraviny na měsíc. Znala podmínky, za kterých smí pobírat podporu a měla i dostatek informací o zdravotním a sociálním pojištění, jelikož ji to učili ve škole. S hledáním zaměstnání ji nikdo nepomáhal. Našla ho na inzerát a vykonávala ho rok a půl. Ze své první výplaty zaplatila nájem a zbytek si schovala. Zatím nevyužila

žádné půjčky. Po odchodu z dětského domova si začala spořit a uměla si obstarat záležitosti na úřadech. Na vkladní knížce si šetřila peníze a zatím s nimi nedisponovala.

Po odchodu do samostatného života bydlela u partnera a poté v „Domě na půli cesty“ v sociálních bytech. Samostatnou domácnost zvládala dobře. Byla ráda, že se o ni může starat pouze sama. Při odchodu dostala výbavu ve výši patnácti tisíc korun. Nakoupila si spotřebiče do kuchyně, výbavu do kuchyně, televizi a v podstatě ji nic do bytu nechybělo. O „domech na půli cesty“ věděla všechny podstatné informace od zástupkyně ředitele v dětském domově. Využila této možnosti ubytování po roce bydlení u partnera. O pomoc s hledáním bydlení se obrátila na starostku města Vizovice. Nájemné platila pravidelně a to tisíc pět set za měsíc. Do dětského domova chodí na návštěvu za vychovatelkou, za sourozenci a za ostatními dětmi.

Podle jejího názoru byla dostatečně připravená na samostatný život. Nejvíce ve starání se o rodinu a o domácnost. Představy o životě po odchodu z dětského domova se jí splnily. Našla si bydlení, měla práci, založila si s partnerem rodinu. Po odchodu jednala samostatně, nepotřebovala pomoc druhých. O pomoc se mohla obracet na úřadě ve Vizovicích, u rodiny, u kamarádů. Největším problémem pro ni po odchodu do samostatného života, bylo zvyknout si na to, že už kolem ní není tolik lidí.

Respondentka č.2, žena, 30 let (deset let již žije mimo dětský domov)

Do dětského domova se dostala v sedmi letech. Důvody svého umístění do tohoto zařízení neví. V první den svého pobytu v dětském domově se cítila normálně, byla v klidu. Se svou původní rodinou se nestýká a ani k jiným rodinám nejezdila. Hlavní rozdíl mezi životem v rodině a životem v dětském domově vidí v tom, že se tam měla lépe, než kdyby žila u rodičů. Rodiče ji nepomohli po odchodu do samostatného života a ani neměla možnost u nich bydlet. Respondentka má devět sourozenců, kteří s ní nebydleli v dětském domově a ani se nestýkají. Podle jejího mínění ji v dětském domově připravili na rodičovskou roli. Nemá partnera, ani děti.

Její vztah k osobám vychovatelů byl dobrý a považovala je za vzory. Měla možnost je požádat o pomoc, pokud potřebovala. Má dobré přátelé. Partnera při odchodu z dětského domova neměla. Vychovatelé se s ní učili.

Považuje vzdělání za důležité, jelikož díky svému vyučení hned našla po odchodu do samostatného života práci. Její dosažené vzdělání je Střední odborné učiliště.

Zásady zdravého stravování znala. Věděla, že se musí sama o sebe postarat. Po odchodu z dětského domova uměla vařit. Rizika spojená s návykovými látkami neznala, ale její postoj k těmto látkám byl a je negativní. V dětském domově vykonávala běžné domácí práce a to vaření, praní, žehlení, uklízení. Uměla šít, plést i vyšívát. Svůj volný čas trávila společně s dětmi v dětském domově, s kamarádkou. Nedělalo ji problém si po odchodu do samostatného života organizovat svůj volný čas, ale spíše ji někdy vadilo, že ji její volný čas v dětském domově organizují vychovatelé.

Výše jejího kapesného byla dvě stě padesát korun a k tomu chodila na brigády. Kapesné ji vydrželo jen někdy po dobu, než dostala nové. Věděla kolik ji budou stát potraviny na měsíc v samostatném životě. Také byla seznámena, za kterých podmínek smí pobírat podporu. O zdravotním a sociálním pojištění věděla, že je musí platit. Při hledání zaměstnání ji pomohly vychovatelky z dětského domově. Již pracuje deset let a vystřídala dvě zaměstnání. Za svou první výplatu zaplatila nájem a potraviny. Nikdy nevyužila žádného typu půjček. Po odchodu do samostatného života si začala spořit. S vyřízením spoření ji pomohla vychovatelka. Záležitosti na úřadech si zvládala obstarávat sama. Na vkladní knížce si v dětském domově šetřila, ale ne mnoho. Tyto peníze utratila za běžné věci.

Po odchodu z dětského domova bydlela v „Domě na půli cesty“ ve Vizovicích. Poté zažádala na Městském úřadě o byt a nyní v něm žije. S hledáním bydlení ji pomohly vychovatelky z dětského domova. Na samostatnou domácnost si zvykla velice rychle. Neměla s tím žádné problémy. Při odchodu dostala vybavu ve výši pěti tisíc korun. Za tyto peníze si nakoupila věci do domácnosti. Nic ji nechybělo. O „Domech na půli cesty“ byla dobře informovaná. Věděla, že si musí platit nájem, chodit do práce a hledat si jiné ubytování, jelikož toto ubytování je jen dočasné. Nájemné platila pravidelně a výši nájemného měla patnáct set korun za měsíc. Do dětského domova se vrací velice ráda. Má zde vybudované dobré vztahy.

Při odchodu do samostatného života byla nejvíce připravená na to, že musí platit nájem. Představy o životě se jí nejvíce splnily v tom, že našla bydlení, zaměstnání a že se stará sama o sebe. Po odchodu z dětského domova jednala většinou samostatně. O pomoc se mohla obrátit na Městský úřad a u vedoucí vychovatelky z domova. Při vstupu do samostatného života nespátřuje, že by měla s něčím problém. Podle jejího mínění byla na všechno připravená.

7.2 Shrnutí

Respondentky žijící v dětském domově.

Největší rozdíly mezi životem v rodině a životem v dětském domově respondentky spatřují především z pohledu materiálního zabezpečení. Pouze jedna respondentka uvedla, že ji rodiče pomohou po odchodu z dětského domova. Obě respondentky mají možnost bydlet u své rodiny, ale jedna z nich u nich určitě bydlet nechce. Obě respondentky měly sourozence, kteří s nimi bydleli v dětském domově a pokud by potřebovaly pomoc mohou se na ně obrátit. Chtěly by si založit rodinu a mít děti.

Vzájemné vztahy s vychovateli popisují, tak že v podstatě jsou vztahy dobré, ale jen s některými mají vybudovaný důvěrnější a vřelejší, osobní vztah. Jedna respondentka považuje vychovatele za vzory, druhá spíše ne. K vychovatelům se po odchodu mohou obrátit o pomoc. Obě respondentky uvádějí, že mají spíše více dobrých přátel, mají partnery.

Vzdělání považují za důležité pro svou budoucnost. S respondentkami se vychovatelé v dětském domově učili, ale pouze jednu motivovali ke vzdělání.

Respondentky znají zásady zdravého stravování. Umí vařit. Jejich postoj k návykovým látkám je negativní, jediné čemu podlehl je kouření. V dětském domově vykonávají v podstatě všechny běžné domácí práce. Respondentky uvádějí, že umějí šít, háčkovat, prát, žehlit, ale raději využívají možnosti, že to za ně udělá vychovatelka. Svůj volný čas obě respondentky tráví v dětském domově, na internetu, s přáteli, s partnery.

Výše jejich kapesného je tři sta korun na měsíc. Kapesné jim nevydrží po dobu, než dostanou nové. Nechodí na brigády. Představu o tom kolik je budou stát potraviny na měsíc mají prakticky reálnou. Obě respondentky by se chtěly raději stravovat domácí vařenou stravou. Jedna respondentka zná pár informací o zdravotním pojištění, druhá ne, ale obě dvě nic neví o sociálním pojištění. Respondentky znají podmínky, za kterých mohou pobírat podporu. Při hledání zaměstnání se mohou obrátit o pomoc v dětském domově, u známých. Za svou první výplatu si chtějí dokoupit věci do domácnosti. Jejich názor na služby typu půjček je zatím negativní. Jedna respondentka uvedla, že si dokáže obstarávat záležitosti na úřadech a chce si v budoucnu spořit. Druhá respondentka občas využívá pomoci vychovatelů a spořit si nechce po odchodu z dětského domova. Jedna respondentka uvedla, že si šetří peníze na vkladní knížce, které má v plánu utratit za věci do domácnosti a dále si šetřit.

Respondentky by chtěly získat byt po odchodu do samostatného života. Z dětského domova dostanou určitou peněžní částku, za kterou si nakoupí vybavu. Jedna respondentka je seznámená s možností bydlení v „Domě na půli cesty“, druhá ne. O pomoc s hledáním bydlení se mohou obrátit na vychovatele v dětském domově, na Městském úřadě, na inzerát, u přátel. Jejich představy o výši nájemného jsou v podstatě reálné. Po odchodu do samostatného života se obě respondentky chtějí opět vracet do dětského domova, mají zde určitá citová pouta.

Obě respondentky uvádějí, že se cítí být připraveny na samostatný život. Především v otázkách sebe obsluhy. Představy o životě po odchodu z dětského domova jsou, že si respondentky chtějí najít bydlení, zaměstnání, vyjít s penězi, založit si rodinu. Respondentky uvádějí, že v určitých záležitostech jednají samostatně, ale na druhou stranu potřebují i pomoc druhých. Jako největší problémy po odchodu do samostatného života spatřují v tom, že bude těžké zvyknout si na to, že je člověk sám. Dále zvyknout si, na to, že si musí sami uklidit, vyprat, vyžehlit, že to za ně nikdo jiný neudělá.

Respondentky, které již v dětském domově nežijí.

Rozdíl mezi životem v rodině a životem v dětském domově respondentky uvádějí především nedostatek rodičovské lásky, ale na druhou stranu, že se v dětském domově měly lépe, než kdyby žily u rodičů. Rodiče jim po odchodu z dětského domova nepomohli a ani neměly možnost u nich bydlet. Respondentky mají sourozence, ale pouze s jednou bydleli společně v dětském domově a mohla je požádat o pomoc. Obě respondentky uvádějí, že je v dětském domově připravily na rodičovskou roli, ale ne zcela. Jedna respondentka si založila rodinu.

Vztahy s vychovateli popisují jako dobré, jedna respondentka si vytvořila bližší a vřelejší vztah k vychovatelce. Své vychovatele považovaly za vzory a mohly se k nim obrátit o pomoc. Jedna respondentka uvádí, že má více známých a druhá má spíše více dobrých přátel. Partnera při odchodu do samostatného života měla jedna respondentka.

Respondentky uvádějí, že se s nimi vychovatelé v dětském domově učili a motivovali je ke vzdělání. Vzdělání považují za důležité.

Zásady zdravého stravování respondentky znaly při odchodu z dětského domova. Uměly vařit. Jejich postoj k návykovým látkám je negativní. Jedna respondentka však uvedla, že neznala rizika spojená s návykovými látkami. V dětském domově vykonávaly všechny běžné domácí práce. Uměly šít, vyšívát, plést, vyprat si, vyžehlit si. Svůj volný čas trávily respondentky v dětském domově, s partnerem. Vadilo jim, že jejich volný čas organizují vychovatelé. Zato svůj volný čas si po odchodu z dětského domova dokázaly účelně organizovat sami.

Kapesné jim nevydrželo po dobu, než dostaly nové. Obě respondentky chodily na brigády. Jejich představa o tom kolik je budou stát potraviny na měsíc byla reálná před odchodem z dětského domova. Obě respondentky uvádějí, že věděly za jakých podmínek mohou pobírat podporu. Znaly informace spojené se zdravotním a sociálním pojištěním. Jedné respondentce pomohli vychovatelé s hledáním zaměstnání, pracuje již deset let a vystřídalala dvě práce a druhá si našla své první zaměstnání na inzerát. Za svou první výplatu zaplatily nájem a potraviny. Nevyužily služby typu půjček. Obě dvě respondentky si začaly po odchodu do samostatného života spořit a uměly si sami obstarat záležitosti na úřadech. Také si spořily na vkladní knížce a tyto peníze utratily za běžné věci do domácnosti.

Jedna respondentka bydlela po odchodu z dětského domova u partnera a potom v „Domě na půli cesty“. Druhá respondentka také využila ubytování v „Domě na půli cesty“. Samostatnou domácnost zvládaly velice dobře. Od dětského domova dostaly peníze na vybavu do domácnosti. Respondentky byly dobře informované o možnosti bydlení v „Domě na půli cesty“. O pomoc s hledáním bydlení se mohly obrátit na vychovatele v dětském domově, na Městský úřad. Nájemné platily pravidelně a jeho výše byla patnáct set korun za měsíc. Do dětského domova se obě respondentky vracejí rády. Chodí tam za vychovateli, za dětmi.

Obě respondentky byly připraveny na samostatný život především v otázkách sebe obsluhy, plnění povinností spojených s bydlením, se zaměstnáním, postarání se sama o sebe. Jedna respondentka uvedla, že se její představy o životě nejvíce splnily v tom, že našla zaměstnání, bydlení a že se o sebe dokáže postarat. Druhá respondentka uvedla, že se jí také její představy splnily, je stále se svým partnerem, našla si práci, narodilo se jim dítě. Obě respondentky jednaly po odchodu z dětského domova samostatně. Jedna respondentka nespátňuje, že by měla po odchodu z dětského domova s něčím problémem. Druhá však uvádí, že měla velký problém zvyknout si na to, že už není kolem ní tolik lidí.

7.3 Doporučení

Mezi doporučení bych zařadila, více výchovných aktivit na jejichž základě by se děti učily samostatnosti pro zkvalitnění efektů výchovy. Tím myslím, že by si měly starší děti sami prát, žehlit, vyřizovat si záležitosti na úřadech. Mladí lidé z dětského domova sice uvádějí, že tyto dovednosti v podstatě umějí, ale přece se raději spoléhají na vychovatelky, které to za ně vykonávají. Také považuji za absurdní, že plnoletí obyvatelé dětského domova pořád vyžadují, aby je vychovatelka ráno budila do školy. Dále by ve prospěch dětského domova bylo zřízení tzv. „přípravných bytů“. Tyto byty některé dětské domovy již realizují. V těchto prostorách se děti připravují na svou samostatnou domácnost. Uklízejí si sami, nakupují, vaří, perou a žehlí své oblečení bez pomoci vychovatelů.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo dostatečně objasnit problematiku týkající se odchodu dětí z Dětského domova ve Vizovicích do samostatného života. V teoretické části jsem se především zaměřovala na základní pojmy související s mým zvoleným tématem bakalářské práce. Konkrétně jsem se nejvíce zabývala formou ústavní náhradní výchovy, charakteristikou dětského domova a s ní souvisejícími subjekty vystupujícími v dětském domově, dále povinnostmi a právy dětí umístěných v tomto zařízení. Také jsem se snažila dostatečně nastínit příčiny umístění dětí do dětského domova, postup při vlastním přijetí dítěte a postupu při odchodu již mladého člověka do samostatného života. V neposlední řadě jsem se zabývala výchovou v dětském domově, specifiky pedagogické činnosti v tomto zařízení, a dále náměty pro jednotlivé okruhy výchovných činností.

Zpracovaná teoretická část mé bakalářské práce by měla přispět k hlubšímu pochopení mnoha komplikací, s kterými se děti z dětských domovů musejí potýkat během svého pobytu v zařízení a také především při vstupu do samostatného života. Děti si již ze svých původních rodin nesou první špatné zkušenosti, se kterými se musejí nelehce v průběhu svého života vyrovnávat. K jejich lepší adaptaci také nepřispívá veřejnost, která má vůči těmto dětem stále určité předsudky. Proto jedině pochopení dané problematiky může přispět ke zkvalitnění vzájemných vztahů, tolerance a přizpůsobení se mladých lidí odcházejících z dětského domova do samostatného života.

V praktické části své bakalářské práce jsem se snažila nastínit běžný životní chod v Dětském domově ve Vizovicích. Mou snahou bylo ukázat, že i když tyto děti nežijí v běžné rodině, tak i přesto se jejich vývoj od jiných dětí tolik neliší. Nevýhodou pro děti z dětských domovů je, že si v mnoha případech neuvědomují hodnotu peněz, jelikož s nimi nepřijdou do styku. O peněžní záležitosti se starají především vychovatelé a děti si pouze řeknou co potřebují a vychovatelé jim to koupí. Mnou zpracované rozhovory ukázaly, že mladí lidé, kteří budou v blízké době odcházet z dětského domova, se cítí být samostatní, ale přesto potřebují pomoc druhých. Z uskutečněných rozhovorů dále vyplynulo, že mladí lidé z dětského domova jsou připraveni na samostatný život a to především v záležitostech postarání se sám o sebe, v plnění povinností souvisejících s bydlením, zaměstnáním. Otázkou však zůstává zda jejich ctižádostivost a představy o životě budou splněny i po odchodu do samostatného života. V posouzení vychovatelů by jejich představy i možnosti měly být reálné a smysluplné. Z rozhovorů, které jsem uskutečnila s lidmi, kteří již v dětském domově nežijí, také vyplynulo, že jejich očekávání byla podobná jako u dětí, které budou v blízké době z dětského domova odcházet.

Odpověď na otázku, zda jsou opravdu děti z Dětského domova ve Vizovicích připraveny na samostatný život, ukáže čas.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- (1) BÍLÝ, A. *Dětské domovy, výchovné a diagnostické ústavy*. Praha : Ministerstvo školství ČSR, 1971.
- (2) HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.
- (3) HRDLIČKOVÁ, V., PÁVKOVÁ, J. *Výchovně vzdělávací práce v dětských domovech*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, n.p., 1987.
- (4) CHOVANEC, V. *Výchova dětí mimo vlastnej rodiny*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1985.
- (5) MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Cesty pedagogického výzkumu*. Brno : Paido, 2004. ISBN 80-7315-078-6.
- (6) MATĚJČEK, Z. *Co děti nejvíc potřebují*. Praha : Portál, 2008. ISBN 80-7178-058-8.
- (7) MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha : Portál, 1994. ISBN 80-85282-83-6.
- (8) MOTEJL, O., ČERNÁ, I. (ed). *Rodina a dítě. Sborník stanovisek veřejného ochránce práv*. Praha : Kancelář veřejného ochránce práv, 2007.
- (9) RADVANOVÁ, S., KOLUCHOVÁ, J., DUNOVSKÝ, J. *Výchova dětí v náhradní rodinné péči*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, n.p., 1980.
- (10) ŠKOVIERA, A. *Dilemata náhradní výchovy*. Praha : Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-318-5
- (11) ŠVANCAR, M., BURIÁNOVÁ, J. *Speciálně – pedagogické problémy ústavní a ochranné výchovy*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, n.p., 1988.
- (12) ŠVANCAR, R : *Dětský domov Lety : projekty na cestu zpátky*. Učitelské noviny, 2009, roč. 112, č. 31, str. 10. ISSN 0139-5718.
- (13) ŠVANCAR, R : *Projekt dětského domova, který podpořila Tereza Maxová*. Učitelské noviny, 2010, roč. 113, č. 1, str.12. ISSN 0139-5718.
- (14) ŠVEC, V., HRBÁČKOVÁ, K. *Průvodce metodologií pedagogického výzkumu*. Zlín : UTB ve Zlíně, 2007.
- (15) TAXOVÁ, J. *Výchovné problémy dětských domovů*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, n.p., 1967.

- (16) TMEJ, K. a kol. *Uvádění začínajících vychovatelů do praxe*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, n.p., 1987.
- (17) VEČERKA, K., HOLAS, J., ŠTĚCHOVÁ, M. *Problémové děti ve školských výchovných zařízeních*. Praha : Knok polygrafie, s.r.o., 2000. ISBN 80-86535-00-2.
- (18) VOCILKA, M. *Dětské domovy v České republice 1*. Praha : Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 1999.
- (19) ZAHÁLKOVÁ, M. *Pediatric pro speciální pedagogy*. Brno : Masarykova univerzita, 1994. ISBN 80-210-1008-8.
- (20) Zákon č. 109/2002 Sb. *o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů*.
- (21) Zákon č. 104/1991 Sb. *úmluva o právech dítěte*.
- (22) Zákon č. 438/2006 Sb. *vyhláška, kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních*.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

SEZNAM OBRÁZKŮ

SEZNAM TABULEK

SEZNAM PŘÍLOH

PI Otázky pro děti z dětského domova.

PII Otázky pro osoby, které již žijí svůj samostatný život.

PIII Otázky pro vychovatelky.

PIV Rozhovory s dětmi z dětského domova.

PV Rozhovory s osobami, které již žijí svůj samostatný život.

PVI Rozhovory s vychovatelkami.

PŘÍLOHA P I: OTÁZKY PRO DĚTI Z DĚTSKÉHO DOMOVA

Strukturovaný rozhovor pro děti z dětského domova

Věk Pohlaví.....

- 1) V kolika letech jste se dostal do dětského domova, z jakých důvodů?
- 2) Vzpomínáte si na první den v dětském domově, jak jste se cítili, jak Vás přijali?

Rodinné vztahy

- 1) Stýkáte se svojí původní rodinou? Pokud ano, jaký je mezi vámi vztah?
- 2) Jak často jezdíte ke své rodině? Jezdili jste na víkendy například i k jiným rodinám?
- 3) Jaké jsou podle Vás rozdíly mezi životem v rodině a životem v dětském domově?
- 4) Pomůžou Vám rodiče po odchodu z dětského domova?
- 5) Máte možnost po odchodu z dětského domova bydlet u své rodiny?
- 6) Máte sourozence?
- 7) Bydleli s Vámi v dětském domově?
- 8) Můžete je požádat o pomoc?
- 9) Chcete si založit svou vlastní rodinu? Kolik chcete mít dětí?

Mimorodinné vztahy

- 1) Jaký je Váš vztah k osobám vychovatelů?
- 2) Považujete je za vzor?
- 3) Můžete se k některému vychovateli po odchodu z dětského domova obrátit o pomoc, radu?
- 4) Máte dobré přátele? Nebo spíše více známých?
- 5) Máte partnera? Můžete u něho po odchodu z dětského domova bydlet?

Vzdělání

- 1) Považujete vzdělání za důležité pro Vaši budoucnost?
- 2) Jakou školu studujete, plánujete studovat i po odchodu z dětského domova?
- 3) Učili se s Vámi v dětském domově, motivovali vás ke vzdělání?

Zdraví a péče o sebe

- 1) Znáte zásady zdravého stravování? Řekněte konkrétní zásady?
- 2) Umíte vařit? Pokud ano, řekněte mi tři hlavní jídla, která umíte uvařit?
- 3) Znáte rizika spojená s návykovými látkami? Jaký je Váš postoj k těmto látkám?
- 4) Které domácí práce děláte v dětském domově?
- 5) Umíte šít, plést, vyšívát? Co konkrétně?
- 6) Umíte si vyprat a vyžehlit oblečení?
- 7) Jak trávíte svůj volný čas?

Hospodaření s financemi

- 1) Jaká je výše Vašeho kapesného?
- 2) Vydrží Vám kapesné po dobu, než dostanete nové?
- 3) Chodíte na brigády?
- 4) Víte kolik Vás budou stát potraviny na měsíc? Řekněte konkrétní částku.
- 5) Myslíte si, že je levnější se stravovat polotovary nebo domácí vařenou stravou?
- 6) Co víte o zdravotním a sociálním pojištění?
- 7) Za jakých podmínek můžete pobírat podporu?
- 8) Kde budete hledat zaměstnání, kde se můžete obrátit o pomoc?
- 9) Jak naložíte se svou první výplatou?
- 10) Co víte o půjčkách typu „Provident“. Chcete využívat těchto služeb?
- 11) Dokážete si obstarat záležitosti na úřadech, v bance? Které konkrétně?
- 12) Chcete si v budoucnu spořit? Pokud ano, která konkrétní spoření?
- 13) Šetříte si peníze na vkladní knížce? Za co je utratíte po odchodu z dětského domova?

Bydlení

- 1) Kde budete bydlet po odchodu z dětského domova?
- 2) Dostanete vybavu? Za kolik peněz? Co si koupíte?
- 3) Co víte o „Domech na půli cesty“?
- 4) Kde se můžete obrátit o pomoc s hledáním bydlení?
- 5) Kolik si myslíte, že budete platit nájemné?

6) Chcete se a máte možnost se po odchodu do samostatného života opět vracet do dětského domova? Z jakých důvodů?

Názory

- 1) Jste připraven na samostatný život? V čem nejvíce?
- 2) Jaká je Vaše představa o životě po odchodu z dětského domova?
- 3) Jednáte samostatně nebo potřebujete pomoc druhých?
- 4) Kde se můžete obrátit o pomoc po odchodu z dětského domova?
- 5) Jaký pro Vás bude největší problém po odchodu do samostatného života?

PŘÍLOHA P II: OTÁZKY PRO OSOBY, KTERÉ JIŽ ŽIJÍ SVŮJ SAMOSTATNÝ ŽIVOT

Strukturovaný rozhovor pro osoby, kteří již žijí svůj samostatný život

Věk Pohlaví.....

- 1) V kolika letech jste se dostal do dětského domova, z jakých důvodů?
- 2) Vzpomínáte si na první den v dětském domově, jak jste se cítili, jak Vás přijali?

Rodinné vztahy

- 1) Stýkáte se svojí původní rodinou? Pokud ano, jaký je mezi Vámi vztah?
- 2) Jak často jste jezdili ke své rodině? Jezdili jste na víkendy například i k jiným rodinám?
- 3) Jaké jsou podle vás rozdíly mezi životem v rodině a životem v dětském domově?
- 4) Pomohli Vám rodiče po odchodu z dětského domova?
- 5) Měli jste možnost po odchodu z dětského domova bydlet u své rodiny?
- 6) Máte sourozence?
- 7) Bydleli s Vámi v dětském domově?
- 8) Mohli jste je požádat o pomoc? Pomohli Vám?
- 9) Připravili Vás v dětském domově na rodičovství?
- 10) Máte partnera? Založili jste si svou vlastní rodinu? Máte děti?

Mimorodinné vztahy

- 1) Jaký byl Váš vztah k osobám vychovatelů?
- 2) Považovali jste je za vzor?
- 3) Mohli jste se k některému vychovateli po odchodu z dětského domova obrátit o pomoc, radu?
- 4) Máte dobré přátele? Nebo spíše více známých?
- 5) Měli jste partnera před odchodem z dětského domova? Mohli jste u něho bydlet?

Vzdělání

- 1) Učili se s Vámi v dětském domově, motivovali vás ke vzdělání?

2) Považujete vzdělání za důležité? Pokračovali jste ve vzdělávání po odchodu z dětského domova?

3) Jaké je vaše dosažené vzdělání?

Zdraví a péče o sebe

1) Znali jste po odchodu z dětského domova zásady zdravého stravování? Řekněte konkrétní zásady?

2) Uměli jste vařit po odchodu? Pokud ano, řekněte mi tři hlavní jídla, která umíte uvařit?

3) Znali jste rizika spojená s návykovými látkami? Jaký byl Váš postoj k těmto látkám?

4) Které domácí práce jste dělal v dětském domově?

5) Uměl jste šít, plést, vyšívat? Co konkrétně?

6) Uměl jste si vyprat a vyžehlit oblečení? Popište.

7) Jak jste trávil svůj volný čas? Dělal Vám problém organizovat si svůj volný čas? Vadi-
lo vám, že Váš volný čas organizovali vychovatelé v dětském domově?

Hospodaření s financemi

1) Jaká byla výše vašeho kapesného?

2) Vydrželo Vám kapesné po dobu, než jste dostali nové?

3) Chodili jste na brigády?

4) Věděli jste kolik vás budou stát potraviny na měsíc? Řekněte konkrétní částku.

5) Věděli jste za jakých podmínek můžete pobírat podporu?

6) Co jste věděl o zdravotním a sociálním pojištění?

7) Jak jste získal zaměstnání? Pomohl Vám někdo?

8) Jak dlouho pracujete? Kolik zaměstnání jste vystřídal?

9) Jak jste naložili se svou první výplatou?

10) Využíval jste půjčky typu „Provident“? Pokud jste se zadlužil, jak jste tuto situaci ře-
šil?

11) Začal jste si spořit po odchodu z dětského domova?

12) Uměl jste si obstarat záležitosti na úradech, v bance? Které konkrétně?

13) Šetřil jste si peníze na vkladní knížce? Za co jste je utratil?

Bydlení

- 1) Kde jste bydlel po odchodu z dětského domova? Pomohl vám někdo?
- 2) Jak jste zvládali samostatnou domácnost, samotu?
- 3) Za kolik peněz jste dostal výbavu? Co jste si koupil? Chybělo Vám něco?
- 3) Co jste věděl o „Domech na půli cesty“? Využil jste této možnosti bydlení?
- 4) Kde jste se mohl obrátit o pomoc s hledáním bydlení? Využil jste této pomoci?
- 5) Kolik jste platil nájemné? Platil jste pravidelně?
- 6) Vracíte se do dětského domova? Z jakých důvodů?

Názory

- 1) Byl jste při odchodu z dětského domova připraven na samostatný život? V čem nejvíce?
- 2) Splnili se Vaše představy o životě po odchodu z dětského domova? Které konkrétně?
- 3) Naučil jste se jednat samostatně nebo jste potřeboval pomoc druhých?
- 4) Kde jste se mohli obrátit o pomoc po odchodu z dětského domova?
- 5) Jaký byl pro Vás největší problém po odchodu do samostatného života?

PŘÍLOHA P III: OTÁZKY PRO VYCHOVATELKY

Rodinné vztahy

- 1) Stýká se se svou původní rodinou? Pokud ano, jaký je mezi nimi vztah?
- 2) Jak často jezdí ke své původní rodině? Jezdí k nim ráda?
- 3) Myslíte si, že si uvědomuje rozdíly mezi životem v rodině a životem v dětském domově?
- 4) Pomůžou ji rodiče po odchodu z dětského domova?
- 5) Má možnost po odchodu z dětského domova bydlet u své rodiny?
- 6) Jaký vztah je mezi ní a jejími sourozenci? Může je požádat o pomoc?
- 7) Myslíte si, že zvládne v budoucnu svou rodičovskou roli? Je na ni dostatečně připravená?

Mimorodinné vztahy

- 1) Jaký je vztah mezi Vámi a respondentem?
- 2) Může se po odchodu z dětského domova na Vás obrátit o pomoc, radu?
- 3) Má dobré přátele? Nebo spíše více známých?
- 4) Má partnera? Může u něho po odchodu z dětského domova bydlet?

Vzdělání

- 1) Považuje vzdělání za důležité pro svou budoucnost?
- 2) Myslíte si, že by mohla získat vyšší vzdělání, než které má? Vysvětlete.
- 3) Učila jste se s ní v dětském domově, jakými způsoby jste ji motivovala ke vzdělání?

Zdraví a péče o sebe

- 1) Zná zásady zdravého stravování? Dokáže se v samostatném životě správně stravovat?
- 2) Umí vařit?
- 3) Jaký je její postoj k návykovým látkám?
- 4) Které domácí práce vykonává v dětském domově?
- 5) Umí šít, plést, vyšívát? Co konkrétně?
- 6) Umí si vyprat a vyžehlit oblečení?

7) Jakým způsobem tráví svůj volný čas?

Hospodaření s financemi

1) Vydří ji kapesné po dobu, než dostane nové?

2) Chodí na brigády?

3) Myslíte si, že ví kolik jí budou stát potraviny na měsíc?

4) Zda se bude spíše stravovat polotovary nebo vlastní vařenou stravou?

5) Rozumí zdravotnímu a sociálnímu pojištění?

6) Ví za jakých podmínek může pobírat podporu?

7) Kde bude hledat zaměstnání, kde se může obrátit o pomoc?

8) Jak myslíte, že naloží se svou první výplatou?

9) Co ví o půjčkách typu „Provident“.

10) Dokáže si sama obstarat záležitosti na úřadech, v bance?

11) Šetří si peníze na vkladní knížce? Za co je nejspíš utratí po odchodu z dětského domova?

Bydlení

1) Kde bude bydlet po odchodu z dětského domova?

2) Je dostatečně informovaná o „Domech na půli cesty“?

3) Kde se může obrátit o pomoc s hledáním bydlení?

4) Má možnost se po odchodu do samostatného života opět vracet do dětského domova?
Z jakých důvodů?

Názory

1) Je připravena na samostatný život? V čem nejvíce?

2) Jaká je její představa o životě po odchodu z dětského domova?

3) Jedná samostatně nebo potřebujete pomoc druhých?

4) Kde se může obrátit o pomoc po odchodu z dětského domova?

5) Jaký bude pro ni největší problém po odchodu do samostatného života?

PŘÍLOHA P IV: ROZHOVORY S DĚTMI Z DĚTSKÉHO DOMOVA

Strukturovaný rozhovor pro děti z dětského domova

Respondentka č.1

Věk ...18 let , pohlaví.....žena

1) V kolika letech jste se dostal do dětského domova, z jakých důvodů?

V sedmi letech, z důvodu, protože taťka mlátil mamku, mamka pak od nás odešla.

2) Vzpomínáte si na první den v dětském domově, jak jste se cítili, jak Vás přijali?

Cítila jsem se divně. Myslím, že mě přijali dobře, na to si moc nevzpomínám, teda.

Rodinné vztahy

1) Stýkáte se svojí původní rodinou? Pokud ano, jaký je mezi Vámi vztah?

Stýkám, vztah je dobrý. Jenom s mamkou se teda stýkám.

2) Jak často jezdíte ke své rodině? Jezdili jste na víkendy například i k jiným rodinám?

Každý měsíc skoro je to. K jiným rodinám ne.

3) Jaké jsou podle Vás rozdíly mezi životem v rodině a životem v dětském domově?

Hm, tak já nevím, já si myslím, že lidi v normálních rodinách nemají takové možnosti jako my. Třeba jezdíme na hory víckrát, nemá každé dětsko počítač. Prostě takové vymoženosti bych řekla.

4) Pomůžou Vám rodiče po odchodu z dětského domova?

Jo mamka, strýc, teta.

5) Máte možnost po odchodu z dětského domova bydlet u své rodiny?

Jo u mamky se strýcem, u tety, u strýca.

6) Máte sourozence?

Ano, tři.

7) Bydleli s Vámi v dětském domově?

Jo, všichni. Sestry už odešly.

8) Můžete je požádat o pomoc?

Jo, ségry obě, co už nejsou v domově.

9) Chcete si založit svou vlastní rodinu? Kolik chcete mít dětí?

Chcu mít tak dvě děti.

Mimorodinné vztahy

1) Jaký je Váš vztah k osobám vychovatelů?

Tak ke každé vychovatelce jiný, že, protože každá se chová jinak. Každá má své určité pravidla a všechno. Teda tetu Svatavu moc nemusím. Tetu Radku a tetu Milu mám třeba víc ráda, protože jsou prostě jinačí a víc mi to sedí.

2) Považujete je za vzor?

Některé jo.

3) Můžete se k některému vychovateli po odchodu z dětského domova obrátit o pomoc, radu?

Já si myslím, že ke všem.

4) Máte dobré přátele? Nebo spíše více známých?

Víc přátel.

5) Máte partnera? Můžete u něho po odchodu z dětského domova bydlet?

Ano, můžu.

Vzdělání

1) Považujete vzdělání za důležité pro Vaši budoucnost?

Určitě.

2) Jakou školu studujete, plánujete studovat i po odchodu z dětského domova?

Střední škola gastronomie a obchodu. Ne.

3) Učili se s Vámi v dětském domově, motivovali Vás ke vzdělání?

Jo, motivovali.

Zdraví a péče o sebe

1) Znáte zásady zdravého stravování? Řekněte konkrétní zásady?

Tak já nevím, nemůže se jest třeba moc masné, nevím vitamíny. Takové ty základní věci. Pít, nevím, vypít tak tři litry denně vody a tak.

2) Umíte vařit? Pokud ano, řekněte mi tři hlavní jídla, která umíte uvařit?

Jo, vepřo knedlo zelo, segedín s knedlíkem, nevím, kuře na paprice s těstovinou.

3) Znáte rizika spojená s návykovými látkami? Jaký je Váš postoj k těmto látkám?

Jo, nikdy bych nezačala a nechtěla bych ani. Cigarety jo, ale to je taková menší droga, než třeba já nevím pervitin, heroin a takové ty.

4) Které domácí práce děláte v dětském domově?

Všechny, umývání nádobí, chystání jídelny, schody, vytírání, koupelku, všechno.

5) Umíte šít, plést, vyšívát? Co konkrétně?

Šít jo, na stroji. Zkracovat si gatě, takové ty základní věci, vyšívát. Plést ne, háčkovat. Háčkovali jsme vlastně jak jsme měli ten jarmark. Ty na mobil s tetou Radkou.

6) Umíte si vyprat a vyžehlit oblečení?

Ano.

7) Jak trávíte svůj volný čas?

Se svým přítelem.

Hospodaření s financemi

1) Jaká je výše Vašeho kapesného?

Tři stovky.

2) Vydrží Vám kapesné po dobu, než dostanete nové?

Ne vždycky.

3) Chodíte na brigády?

Ne.

4) Víte kolik Vás budou stát potraviny na měsíc? Řekněte konkrétní částku.

Tisíc pětset.

5) Myslíte si, že je levnější se stravovat polotovary nebo domácí vařenou stravou?

Domácí vařenou stravou.

6) Co víte o zdravotním a sociálním pojištění?

Tož zdravotní, tam si dáváš kdyby se ti něco stalo, nějaký úraz. Já nevím. A jaké tam bylo ještě? Sociální pojištění, hm. Tož to nevím.

7) Za jakých podmínek můžete pobírat podporu?

Když jsi bez práce, tak na úřadě práce pobíráš po nějakou tu dobu. Když jsi na mateřské pobíráš podporu.

8) Kde budete hledat zaměstnání, kde se můžete obrátit o pomoc?

Tak já myslím, že ke starostce, protože je tety Svatavy z rodiny, že. Tetu Svatavu si myslím a ona má třeba ty kontakty, Vlad'ku a tak. Teta v Praze, strýc v Praze ti už mi nabízeli, takže.

9) Jak naložíte se svou první výplatou?

Dokoupím si věci co potřebuju.

10) Co víte o půjčkách typu „Provident“. Chcete využívat těchto služeb?

Si myslím, že, „Provident“ má vysoké jako že, jak se tomu říká, tož navýšení těch úroků a nechtěla bych to mít.

11) Dokážete si obstarat záležitosti na úřadech, v bance? Které konkrétně?

V bance jsem si teďka zařizovala kartu a na úřadě si myslím, že řidičák a takové ty základní věci, občanka. Jo dokážu.

12) Chcete si v budoucnu spořit? Pokud ano, která konkrétní spoření?

Už si spořím, stavební. Jo chci určitě i v budoucnu.

13) Šetříte si peníze na vkladní knížce? Za co je utratíte po odchodu z dětského domova?

Ano. Tak když mi nebude stačit to, co si třeba nakoupím jako výbavu tady, tak do výbavy nějaké ty peníze. A chtěla bych si tam něco nechat do budoucna, že nevím co se stane.

Bydlení

1) Kde budete bydlet po odchodu z dětského domova?

Chtěli by jsme se svým přítelem.

2) Dostanete výbavu? Za kolik peněz? Co si koupíte?

Ano. Já nevím kolik je tam těch peněz, teďka. Tož nevím, kolik je tam teď těch peněz, ale chtěla bych si koupit určitě, já nevím přibory, talířky, hrnce. Takové ty základní věci, co fakt potřebuji do domácnosti.

3) Co víte o „Domech na půli cesty“?

Tož můžu tam jít bydlet po odchodu z domova, když nebudu mít jinou možnost a můžu tam být po dobu, než si najdu vlastní bydlení.

4) Kde se můžete obrátit o pomoc s hledáním bydlení?

Na úřadě, na inzeráty.

5) Kolik si myslíte, že budete platit nájemné?

Sedm, osm tisíc.

6) Chcete se a máte možnost se po odchodu do samostatného života opět vracet do dětského domova? Z jakých důvodů?

Jo mám možnost a chci, protože tu mám bratra.

Názory

1) Jste připraven na samostatný život? V čem nejvíce?

Já si myslím, že jo. Že jako celkově nás připravují, kdy už odejdu. Tak já už stejně tady dlouho nebudu, že rok a půl, to už není dlouhá doba. Si myslím, že jako i tak, když v nedělu vaříme, nevím uklízíme pořádk, prátky si můžeme sami, žehlit si můžeme sami, takže si myslím, že určitě.

2) Jaká je Vaše představa o životě po odchodu z dětského domova?

Chtěli by jsme mít podnikání, kdyby to šlo s přítelem. Práce, za dva roky dětsko.

3) Jednáte samostatně nebo potřebujete pomoc druhých?

Jak v čem. Většinou samostatně, ale když potřebuji tak se poradím.

4) Kde se můžete obrátit o pomoc po odchodu z dětského domova?

V domově, u sester. Si myslím u mamky, od přítelové mamky u ní taky, u strýca u tety. Ke starostce tam taky se můžu obrátit.

5) Jaký pro Vás bude největší problém po odchodu do samostatného života?

Taková, takový ten zvyk, kdy přijdeš máš všechno navařené, prostě udělané, uklizené. Takové to na co jsme zvyklí, že. Nevím třeba teďka taky, když jsi hodím prádlo, tak mi ho vyperou, vyžehlí, donesou to.

Strukturovaný rozhovor pro děti z dětského domova

Respondent č.2

Věk ...18 let Pohlaví...žena

1) V kolika letech jste se dostal do dětského domova, z jakých důvodů?

Dostala jsem se v šesti letech. Z důvodu jako že se o nás rodiče neuměli starat a neměli ty podmínky aby nás vychovávali, tak jak by normální dětska vychovávat měli. No a to je asi tak všechno.

2) Vzpomínáte si na první den v dětském domově, jak jste se cítili, jak Vás přijali?

Určitě si na to vzpomínám. Bylo to něco takového nového, protože takový pocit jsem nikdy nezažila. Když jsem přišla, tak každý tady na mě hleděl, jak kdybych prostě sem nepatřila. A po čase jsem prostě sem jakoby zapadla. A no nevím, co bych k tomu řekla. A byl to určitě takový nezapomenutelný pocit, no.

Rodinné vztahy

1) Stýkáte se svojí původní rodinou? Pokud ano, jaký je mezi Vámi vztah?

Tak stýkám se akorát s matkou. A vztah je takový všelijaký a určitě není takový jaký by měl být. A s otcem ne, vůbec.

2) Jak často jezdíte ke své rodině? Jezdili jste na víkendy například i k jiným rodinám?

Tak mamka si nás bere vlastně na každé prázdniny, kdy může. K jiným rodinám jsem nejezdila.

3) Jaké jsou podle Vás rozdíly mezi životem v rodině a životem v dětském domově?

V rodině určitě, když se podívnu na to, tak jako když su v domově, tak v domově si každý, dětsko tam má vyloženě všechno. A když se podívnu na rodinu, kdybych byla vlastně v rodině, tak určitě se nedostanu do takových věcí prostě, že nezařídí mi prostě jen tak řidičák. A různé věci všechno okolo domova. Co mi zařídí tady, nezařídí každá rodina. Nedostanu se třeba k moři, na lyžování každý rok a tak.

4) Pomůžou Vám rodiče po odchodu z dětského domova?

Určitě ne.

5) Máte možnost po odchodu z dětského domova bydlet u své rodiny?

To mám, ale nechci. Takže nebudu bydlet u své rodiny.

6) Máte sourozence?

Mám ségru a bráchu.

7) Bydleli s Vámi v dětském domově?

Ano, bydlí.

8) Můžete je požádat o pomoc?

Určitě ne, protože tu pomoc budou očekávat ode mě, když jsou mladší.

9) Chcete si založit svou vlastní rodinu? Kolik chcete mít dětí?

Určitě chci, ale to bude až asi fakt budu mít hodně peněz. Aby ty dětska nedopadly, tak jak jsme dopadli my. A až budu mít fakt jasně, že mám ten byt, partnera, který mi pomůže se o to starat. A prostě všechno kolem toho, než si normální rodina pořídí dítě.

Mimorodinné vztahy

1) Jaký je Váš vztah k osobám vychovatelů?

No tak k vychovatelům, mám to tady rozdělené. Jsou tady vychovatelé, kterým můžu říct všechno a vím že mi pomůžou a nechají si to pro sebe. Ale jsou tady i vychovatelé, ti kteří jim prostě něco řeknu a už si o tom vyprávějí za zády. Takže asi takoví. Lepší je asi fakt nechat si to pro sebe a nebo dávat si pozor co komu říkám.

2) Považujete je za vzor?

To určitě ne.

3) Můžete se k některému vychovateli po odchodu z dětského domova obrátit o pomoc, radu?

Tak to určitě můžu, ale je jich málo.

4) Máte dobré přátele? Nebo spíše více známých?

Tak určitě mám dobré přátele. No.

5) Máte partnera? Můžete u něho po odchodu z dětského domova bydlet?

Mám. Tak můžu, ale nechci. Nechci se spoléhat na někoho, chci být sama za sebe.

Vzdělání

1) Považujete vzdělání za důležité pro Vaši budoucnost?

Tak určitě, peníze jsou v dnešní době hodně potřeba, tak určitě.

2) Jakou školu studujete, plánujete studovat i po odchodu z dětského domova?

Učím se na servírku ve Zlíně na Gastru. Tak studovat po odchodu to nevím, ale budu se snažit zůstat tady co nejdýl. Vidím to tak na nastavbu a možná ještě dál budu pokračovat.

3) Učili se s Vámi v dětském domově, motivovali vás ke vzdělání?

Určitě ne.

Zdraví a péče o sebe

1) Znáte zásady zdravého stravování? Řekněte konkrétní zásady?

Tak určitě to jídlo je nějak rozdělené, co je zdravé a co není zdravé.

2) Umíte vařit? Pokud ano, řekněte mi tři hlavní jídla, která umíte uvařit?

Umím vařit. Tak bude stačit, když řeknu, že vařím tady každou neděli.

3) Znáte rizika spojená s návykovými látkami? Jaký je Váš postoj k těmto látkám?

Znám. Tak asi hodně špatný, protože to vidím na svých kamarádkách. A vím akorát, že to nic nedává a akorát že to bere. A toho člověka to strašně mění.

4) Které domácí práce děláte v dětském domově?

Peru, žehlím, šiju, vařím, uklízím, zapojuju se do různých aktivit. No to je asi všechno.

5) Umíte šít, plést, vyšívát? Co konkrétně?

Tak šít umím. Tak zašít třeba knoflík, na šicím stroji umím. Vlastně jsme dělali různé projekty tady v domově. Takže jsme dělali třeba pečwork to je sešívání různých látek. A tak. Takže ty základní věci do života určitě umím.

6) Umíte si vyprat a vyžehlit oblečení?

Jo, to už dělám od svých čtrnácti roků.

7) Jak trávíte svůj volný čas?

Tak volný čas v poslední době trávím akorát tady v domově se ségrou a s bráchou. Jináč dřív jsem ho trávila jakože s kamarády, učením. A teď asi jako fakt se ségrou a s bráchou. S přítelem.

Hospodaření s financemi

1) Jaká je výše Vašeho kapesného?

Tak na měsíc mám vlastně tři stovky. Plus peníze, které si vydělávám na praxi to je nějakých devětset.

2) Vydrží Vám kapesné po dobu, než dostanete nové?

Ne.

3) Chodíte na brigády?

Nechodila jsem, ale teď jsem dostala nabídku, že můžu chodit na brigády, takže začínám chodit.

4) Víte kolik Vás budou stát potraviny na měsíc? Řekněte konkrétní částku.

Jako že až odejdu z domova, tak to asi nedokážu odhadnout. Ale vím jak jím, takže asi u mě to nebude velká částka na jídlo. Takže to bude kolem dvou tisíc, možná ani to ne.

5) Myslíte si, že je levnější se stravovat polotovary nebo domácí vařenou stravou?

Tak tím že se vlastně učím na servírku, tak polotovary jako že je to levnější a jednodušší, ale zase to není zdravé. Takže bych asi volila tu přípravu samotnou. Jako že doma.

6) Co víte o zdravotním a sociálním pojištění?

O zdravotním a sociálním pojištění, no. Mám říct co vím. Tak zdravotní pojištění to je, protože nám třeba někdo spoří, jako že až odejdeme z domova a máme nějaké ty peníze. Jo tak nám třeba jako že spoří mamka vlastně. Mně a ségře a bráchovi a vlastně to dostanu jako že, jak bych to vlastně měla dostat a je to jako že ty peníze určené na to až odejdu třeba z domova. Abych si měla za co koupit vybavu. Nebo prostě za co zaplatit první nájmy, než seženu vlastní práci.

7) Za jakých podmínek můžete pobírat podporu?

Za jakých podmínek. Podporu, třeba nevím, že je třeba nemocný. Nemůže třeba vydělávat. Jako že. Prostě sám na sebe, že jako že není třeba v pořádku. Tak asi tak.

8) Kde budete hledat zaměstnání, kde se můžete obrátit o pomoc?

Určitě tam na kterých střediscích jsem jako že pracovala, měla praxi. A vím, že bych tam jako že byla spokojená. Ale zase jak tak přemýšlím, tak asi nechci, nebo nebudu dělat takovou práci na kterou se učím. Takže v hospodě dělat určitě nebudu. Takže se budu zaměřovat na něco jináčího.

9) Jak naložíte se svou první výplatou?

Tak určitě si nakoupím nějaké vybavení do bytu. To bude asi první za co utratím první výplatu.

10) Co víte o půjčkách typu „Provident“. Chcete využívat těchto služeb?

Určitě si nebudu půjčovat peníze.

11) Dokážete si obstarat záležitosti na úřadech, v bance? Které konkrétně?

No tak to nevím, jestli si to dokážu udělat sama, ale zase když už se bavíme tom, že su v domov, tady mám jako že ty různé vychovatele, jako že se na ně můžu obrátit. A vím, že by mi jako že v tomhle pomohli a šli tam třeba se mnou. Nebo řekli mi co si mám udělat nebo nemám, na co si mám dat pozor a tak.

12) Chcete si v budoucnu spořit? Pokud ano, která konkrétní spoření?

Sama sobě určitě ne, ale svým dětem.

13) Šetříte si peníze na vkladní knížce? Za co je utratíte po odchodu z dětského domova?

Vkladní knížku nemám.

Bydlení

1) Kde budete bydlet po odchodu z dětského domova?

Tak mám tu možnost bydlet tady v sociálních bytech, ale tam bych jako že nechtěla být nějak dlouho. Takže bych si určitě chtěla sehnat nějaký byt nebo podnájem, nebo něco určitě, ale určitě mimo Vizovice.

2) Dostanete výbavu? Za kolik peněz? Co si koupíte?

Dostanu základní výbavu přibory, povlečení, peřiny a různé takové ty potřeby, které jsou fakt nejnnutnější do kuchyně. Za takových deset tisíc.

3) Co víte o „Domech na půli cesty“?

No tak o nich nevím nic.

4) Kde se můžete obrátit o pomoc s hledáním bydlení?

Tak tím vlastně zase hledím na to, že jsu z domova, takže tady se jako že obrátit třeba na tetu Svatavu, po různých známostech, u přítele, nebo po kamarádech.

5) Kolik si myslíte, že budete platit nájemné?

Tak v dnešní době určitě, tak šest tisíc.

6) Chcete se a máte možnost se po odchodu do samostatného života opět vracet do dětského domova? Z jakých důvodů?

Tak vracen se sem určitě budu, protože jsem tady vlastně prožila dá se říct celý život, když to tak vezmu. Budu tady vlastně už dvanáct roků. Takže tady mám všechno, zůstanou mi

všechny vzpomínky. A hlavně se sem budu vracet za ségrou a za bráchou. A podívat se, jak tady vyrůstají nové dětska, co se tady změnilo, jak to tady vypadalo, když jsem tady byla já. Jak to tady bude po mém odchodu vypadat. A tak.

Názory

1) Jste připraven na samostatný život? V čem nejvíce?

Tak připravená, dá se říct že jsem. V tom jako že si dokážu uvařit, vyprat, vyžehlit. Ale zase v různých věcech vím, že ještě mám čas na to abych se starala sama o sebe. Jako že zařizování různých třeba já nevím na Úřadě práce takové. Takže v tomhle prostě vím, že mám ještě určité mezery, do kterých se teprve musím dostat.

2) Jaká je Vaše představa o životě po odchodu z dětského domova?

Představa, tak jako že, určitě z toho mám strach. Ale zase když se podívnu co mě domov naučil a co by mě naučila rodina, takže se toho ani moc bát nemusím. Hlavně se prostě musím dokázat postavit na vlastní nohy. Dívat se kolik vydělávám. Dávat si pozor na to, abych žila z výplaty, abych prostě neutratila víc. A potom prostě nemusela hledět na to, že bych si musela půjčovat,

3) Jednáte samostatně nebo potřebujete pomoc druhých?

Tak jedním samostatně, záleží jak v čem. V těch důležitých věcech, to si zařizuju sama, tak určitě jedním sama, někdy si poradím od vychovatelky, když je třeba něco fakt důležitého, abych to třeba sama nepokazila. Tak se zeptám, ale určitě jedním sama za sebe.

4) Kde se můžete obrátit o pomoc po odchodu z dětského domova?

Tak určitě domov, na úřadě. Všude po známostech se můžu informovat.

5) Jaký pro Vás bude největší problém po odchodu do samostatného života?

Zvyknout si na to, že budu sama.

PV ROZHOVORY S OSOBAMI, KTERÉ JIŽ ŽIJÍ SVŮJ SAMOSTATNÝ ŽIVOT.

Strukturovaný rozhovor pro osoby, které již žijí svůj samostatný život

Respondent č.1

Věk22 Pohlaví.....žena

1) V kolika letech jste se dostal do dětského domova, z jakých důvodů?

V jedenácti. Alkohol u rodičů.

2) Vzpomínáte si na první den v dětském domově, jak jste se cítili, jak Vás přijali?

Přijali mě pěkně, ale cítila jsem se hrozně. Taková osamostatnělá moc.

Rodinné vztahy

1) Stýkáte se svojí původní rodinou? Pokud ano, jaký je mezi Vámi vztah?

S mamkou a vztah je dobrý. S taťkou vůbec.

2) Jak často jste jezdili ke své rodině? Jezdili jste na víkendy například i k jiným rodinám?

Ne, na víkend dom k mamce.

3) Jaké jsou podle Vás rozdíly mezi životem v rodině a životem v dětském domově?

V dětském domově necítíme tu lásku rodičů. To je hlavní rozdíl.

4) Pomohli Vám rodiče po odchodu z dětského domova?

Ani ne.

5) Měli jste možnost po odchodu z dětského domova bydlet u své rodiny?

Ne.

6) Máte sourozence?

Ano.

7) Bydleli s Vámi v dětském domově?

Ano.

8) Mohli jste je požádat o pomoc? Pomohli Vám?

Ano.

9) Připravili Vás v dětském domově na rodičovství?

Jo, docela jo, tož ale není to úplně ono.

10) Máte partnera? Založili jste si svou vlastní rodinu? Máte děti?

Ano, máme jedno dítě Markétku.

Mimorodinné vztahy

1) Jaký byl Váš vztah k osobám vychovatelů?

Brala jsem je jako vychovatelky. Jenom k jedné jsem si našla bližší vztah.

2) Považovali jste je za vzor?

Jednu ano.

3) Mohli jste se k některému vychovateli po odchodu z dětského domova obrátit o pomoc, radu?

Ano mohli a můžem do dneška.

4) Máte dobré přátele? Nebo spíše více známých?

Více známých.

5) Měli jste partnera před odchodem z dětského domova? Mohli jste u něho bydlet?

Ano.

Vzdělání

1) Učili se s Vámi v dětském domově, motivovali Vás ke vzdělání?

Ano.

2) Považujete vzdělání za důležité? Pokračovali jste ve vzdělávání po odchodu z dětského domova?

Považuju ho za důležité, ale nestudovala jsem po odchodu z dětského domova.

3) Jaké je Vaše dosažené vzdělání?

Vyučená.

Zdraví a péče o sebe

1) Znali jste po odchodu z dětského domova zásady zdravého stravování? Řekněte konkrétní zásady?

Trošku, tak jenom, že se má jest zelenina, ovoce. Také ty základy.

2) Uměli jste vařit po odchodu? Pokud ano, řekněte mi tři hlavní jídla, která umíte uvařit?

Ano uměli. Guláš, žemlovku, polívky.

3) Znali jste rizika spojená s návykovými látkami? Jaký byl Váš postoj k těmto látkám?

Ano znali a postoj byl negativní a je do dneška.

4) Které domácí práce jste dělal v dětském domově?

Všechny. Od uklízení kuchyně až po žehlení.

5) Uměl jste šít, plést, vyšívát? Co konkrétně?

Ano šít a vyšívát. Plést základy jenom.

6) Uměl jste si vyprat a vyžehlit oblečení? Popište.

Ano uměla. Věděla jsem, že se má třídít prádlo podle barev, kolik prášku, aviváž a žehlení podle stupňů.

7) Jak jste trávil svůj volný čas? Dělal Vám problém organizovat si svůj volný čas? Vadilo Vám, že Váš volný čas organizovali vychovatelé v dětském domově?

Volný čas s přítelem na různých cestách. Organizovat si svůj volný čas mi nevadilo. V domově mi hodně vadilo, že mi můj volný čas organizují vychovatelé.

Hospodaření s financemi

1) Jaká byla výše Vašeho kapesného?

Podle věku. Od patnácti třista.

2) Vydrželo Vám kapesné po dobu, než jste dostali nové?

Ne.

3) Chodili jste na brigády?

Ano.

4) Věděl jste kolik Vás budou stát potraviny na měsíc? Řekněte konkrétní částku.

Ano, tak patnáctet.

5) Věděl jste za jakých podmínek můžete pobírat podporu?

Ano.

6) Co jste věděl o zdravotním a sociálním pojištění?

Všechno, protože jsme se to učili ve škole.

7) Jak jste získal zaměstnání? Pomohl Vám někdo?

Ani ne, na inzerát.

8) Jak dlouho pracujete? Kolik zaměstnání jste vystřídal?

Pracovala jsem rok a půl. Měla jsem jenom jedno.

9) Jak jste naložili se svou první výplatou?

Zaplatila jsem si nájem a zbytek jsem si schovala.

10) Využíval jste půjčky typu „Provident“? Pokud jste se zadlužil, jak jste tuto situaci řešil?

Ne.

11) Začal jste si spořit po odchodu z dětského domova?

Ano.

12) Uměl jste si obstarat záležitosti na úřadech, v bance? Které konkrétně?

Ano, vyřízení účtu. A na úřadech zaevidování na úřad práce a obstarání sociálního a zdravotního, že mi platí úřad práce.

13) Šetřil jste si peníze na vkladní knížce? Za co jste je utratil?

Ano. No tak to nevím. Myslím, že je tam mám ještě teďka.

Bydlení

1) Kde jste bydlel po odchodu z dětského domova? Pomohl Vám někdo?

Pomohl mi přítel a bydlela jsem u přítele. O a ano potom jsme se odstěhovali od přítele a bydleli jsme chvíli na Domě na půl cesty.

2) Jak jste zvládali samostatnou domácnost, samotu?

Dobře. Byla jsem ráda, že mi do toho nikdo nemluví.

3) Za kolik peněz jste dostal výbavu? Co jste si koupil? Chybělo Vám něco?

Za patnáct tisíc. Spotřebiče do kuchyně, výbavu do kuchyně, televizi. Nic nám nechybělo.

3) Co jste věděl o „Domech na půli cesty“? Využil jste této možnosti bydlení?

Věděla jsem všechny informace, co jsem potřebovala, od zástupce v dětském domově. A využila jsem je asi po roku bydlení u přítele.

4) Kde jste se mohl obrátit o pomoc s hledáním bydlení? Využil jste této pomoci?

Obracovala jsem se na starostku města Vizovic. Ano využila jsem této pomoci.

5) Kolik jste platil nájemné? Platil jste pravidelně?

Patnáct. Ano platila jsem pravidelně.

6) Vracíte se do dětského domova? Z jakých důvodů?

Vracím. Chodím tam za vychovatelkou, za sourozencema a za dětskama.

Názory

1) Byl jste při odchodu z dětského domova připraven na samostatný život? V čem nejvíce?

Byla. Nejvíce asi ve starání se o rodinu, vaření.

2) Splnili se Vaše představy o životě po odchodu z dětského domova? Které konkrétně?

Tak splnilo se mi, že sem pořád s přítelem. Že jsem našla hnedka práci ve svém oboru prodavačky. A teďka, že máme dítě.

3) Naučil jste se jednat samostatně nebo jste potřeboval pomoc druhých?

Samostatně.

4) Kde jste se mohli obrátit o pomoc po odchodu z dětského domova?

Na různé úřady, na rodinu, sourozence, kamarády.

5) Jaký byl pro Vás největší problém po odchodu do samostatného života?

Asi zvyknout si na to, že už není kolem mě tolik lidí.

Strukturovaný rozhovor pro osoby, které již žijí svůj samostatný život

Respondent č.2

Věk ...30let... Pohlaví...žena

1) V kolika letech jste se dostal do dětského domova, z jakých důvodů?

V 7 letech. Z jakých důvodů, to nevím. To fakt nevím.

2) Vzpomínáte si na první den v dětském domově, jak jste se cítili, jak Vás přijali?

Normálně jsem se cítila. Normálně v klidu, žádné stresy.

Rodinné vztahy

1) Stýkáte se svojí původní rodinou? Pokud ano, jaký je mezi Vámi vztah?

Ne.

2) Jak často jste jezdili ke své rodině? Jezdili jste na víkendy například i k jiným rodinám?

Nikdy. A k jiným jsem nejezdila.

3) Jaké jsou podle Vás rozdíly mezi životem v rodině a životem v dětském domově?

Normální, ale řekla bych, že já jsem se v dětském domově měla dobře. Měla jsem se tam líp, než bych se měla u rodičů.

4) Pomohli Vám rodiče po odchodu z dětského domova?

Ne.

5) Měli jste možnost po odchodu z dětského domova bydlet u své rodiny?

Ne.

6) Máte sourozence?

Mám, devět.

7) Bydleli s Vámi v dětském domově?

Ne.

8) Mohli jste je požádat o pomoc? Pomohli Vám?

Ne. Nestýkala jsem se s nimi vůbec.

9) Připravili Vás v dětském domově na rodičovství?

No, normál.

10) Máte partnera? Založili jste si svou vlastní rodinu? Máte děti?

Nemám. Ani děti nemám.

Mimorodinné vztahy

1) Jaký byl Váš vztah k osobám vychovatelů?

Dobry.

2) Považovali jste je za vzor?

Ano.

3) Mohli jste se k některému vychovateli po odchodu z dětského domova obrátit o pomoc, radu?

Ano, ano.

4) Máte dobré přátele? Nebo spíše více známých?

Mám dobré přátele.

5) Měli jste partnera před odchodem z dětského domova? Mohli jste u něho bydlet?

Ne.

Vzdělání

1) Učili se s Vámi v dětském domově, motivovali Vás ke vzdělání?

Ano.

2) Považujete vzdělání za důležité? Pokračovali jste ve vzdělávání po odchodu z dětského domova?

Ano. Po odchodu jsem šla hned dělat. Našla jsem si práci a šla jsem hned. Nastoupila jsem do zaměstnání.

3) Jaké je Vaše dosažené vzdělání?

Střední odborné učiliště.

Zdraví a péče o sebe

1) Znali jste po odchodu z dětského domova zásady zdravého stravování? Řekněte konkrétní zásady?

Ano. Tož normální. Vyšla jsem z domova. Věděla jsem, že se mám živit sama. Nakupovat si, jo. Uvařit. Oprat. A takové věci. Chodit do práce. Starat se sama o sebe.

2) Uměli jste vařit po odchodu? Pokud ano, řekněte mi tři hlavní jídla, která umíte uvařit?

Ano. Svičková na smetaně, vepřo knedlo zelo, guláš.

3) Znali jste rizika spojená s návykovými látkami? Jaký byl Váš postoj k těmto látkám?

Ne. To neberu toto. Rizika jsem neznala.

4) Které domácí práce jste dělal v dětském domově?

Tož uklízela jsem, vařila jsem. Úklid a vaření.

5) Uměl jste šít, plést, vyšívát? Co konkrétně?

Ano, ano. Šít aj plést. Vyšívát.

6) Uměl jste si vyprat a vyžehlít oblečení? Popište.

Ano, uměla.

7) Jak jste trávil svůj volný čas? Dělal Vám problém organizovat si svůj volný čas? Vadilo Vám, že Váš volný čas organizovali vychovatelé v dětském domově?

Trávili jsme s dětskama v domově. S kamarádkou, s kterou jsme chodili na procházky. Vykládali jsme si. Nedělalo mi problém organizovat si svůj volný čas po odchodu. Někdy mi vadilo, když mi můj volný čas organizovali vychovatelé, ale nebylo to furt.

Hospodaření s financemi

1) Jaká byla výše Vašeho kapesného?

250 korun. A já jsem si chodila ještě přivydělávat.

2) Vydrželo Vám kapesné po dobu, než jste dostali nové?

Ne, někdy ne.

3) Chodili jste na brigády?

Ano, já jo.

4) Věděli jste kolik Vás budou stát potraviny na měsíc? Řekněte konkrétní částku.

Jo, tak dva tisíce.

5) Věděl jste za jakých podmínek můžete pobírat podporu?

Jo, věděla.

6) Co jste věděl o zdravotním a sociálním pojištění?

No, věděla jsem, že to musím platit.

7) Jak jste získal zaměstnání? Pomohl Vám někdo?

Ano, pomohly mi vychovatelky z domova.

8) Jak dlouho pracujete? Kolik zaměstnání jste vystřídal?

Pracuji deset let. Dvě zaměstnání jsem vystřídala.

9) Jak jste naložili se svou první výplatou?

Pěkně, pěkně. Neopila jsem se. Pěkně. Jako klasicky jídlo. Zaplatila jsem byt. A vím kolik si můžu dovolit utratit.

10) Využíval jste půjčky typu „Provident“? Pokud jste se zadlužil, jak jste tuto situaci řešil?

Ne, ne.

11) Začal jste si spořit po odchodu z dětského domova?

Ano, začala. Navedla mě k tomu jedna paní. Vychovatelka, která mi řekla, půjdem spolu si sednout na poštu. Založíme spoření, budeš si platit tisícovku, ale furt na tom budeš dobře. Tak jsem tam šla, sjednali jsme si schůzku a spořím až do včelšku.

12) Uměl jste si obstarat záležitosti na úřadech, v bance? Které konkrétně?

Ano zvládala jsem si všechno vyřídit sama.

13) Šetřil jste si peníze na vkladní knížce? Za co jste je utratil?

No, pokud jsem byla v domově, tak ano. Ale moc jsem toho nenašetřila. Utratila jsem je za běžné věci.

Bydlení

1) Kde jste bydlel po odchodu z dětského domova? Pomohl Vám někdo?

Po odchodu z dětského domova jsem bydlela v ulici Zlínská. To je dům na půli cesty. Potom jsem si šla zažádat o byt na město. A teď už bydlím ve svém. Pomohly mi vychovatelky z domova.

2) Jak jste zvládali samostatnou domácnost, samotu?

Já jsem si zvykla velice rychle. Neměla jsem žádné problémy.

3) Za kolik peněz jste dostal výbavu? Co jste si koupil? Chybělo Vám něco?

Za pět tisíc, mi koupily vychovatelky. Já jsem si hlavně koupila nádobí a běžné věci co budu potřebovat do budoucnosti. Nic mi nechybělo.

3) Co jste věděl o „Domech na půli cesty“? Využil jste této možnosti bydlení?

Věděla jsem o tom možné věci, že se tam mám zabydlet, platit nájem, chodit do práce a zatím žít tak. A musela jsem si podat na město přihlášení, že chci svůj byt. Věděla jsem, že ten byt na půli cesty nebude furt můj, že jsem se musela sama o sebe postarat. O svoje bydlení.

4) Kde jste se mohl obrátit o pomoc s hledáním bydlení? Využil jste této pomoci?

V domově mi poradili.

5) Kolik jste platil nájemné? Platil jste pravidelně?

Ano, platila jsem patnáct set a platila jsem pravidelně.

6) Vracíte se do dětského domova? Z jakých důvodů?

Ano, mám tam dobré vztahy. Vždycky když přijdu dáme si kafe, pokecáme. Vracím se tam velice ráda.

Názory

1) Byl jste při odchodu z dětského domova připraven na samostatný život? V čem nejvíce?

Ano, byla jsem připravena, že sama odejdu, prostě z domova. Hlavně o tom placení, že mám mít vždycky zaplacený byt. Být v klidu. A kdybych něco potřebovala mám se zeptat v domově.

2) Splnili se Vaše představy o životě po odchodu z dětského domova? Které konkrétně?

Ano, mně se splnily. Že mám bydlení, že si vydělávám. Starám se vlastně sama o sebe.

3) Naučil jste se jednat samostatně nebo jste potřeboval pomoc druhých?

Jednala jsem samostatně.

4) Kde jste se mohli obrátit o pomoc po odchodu z dětského domova?

Bud' na městě nebo jsem přišla za vedoucí vychovatelkou v domově. Abych věděla kde mám jít, aby mi poradila.

5) Jaký byl pro Vás největší problém po odchodu do samostatného života?

Velice žádný. Já už jsem se na to připravovala. Vůbec žádný problém byla jsem na to připravená.

PVI ROZHOVORY S VYCHOVATELKAMI

Strukturovaný rozhovor pro vychovatelku vychovávající respondenta č.1.

Vychovatelka č.1

Rodinné vztahy

1) Stýká se se svou původní rodinou? Pokud ano, jaký je mezi nimi vztah?

Stýká se. Stav je dobrý.

2) Jak často jezdí ke své původní rodině? Jezdí k nim ráda?

Jezdí ráda. A jak často, na prázdniny, víkendy.

3) Myslíte si, že si uvědomuje rozdíly mezi životem v rodině a životem v dětském domově?

Asi ano.

4) Pomůžou jí rodiče po odchodu z dětského domova?

Asi, asi se budou snažit. Ano bych řekla.

5) Má možnost po odchodu z dětského domova bydlet u své rodiny?

Byla by tam ta možnost, ale jak to dopadne nevím.

6) Jaký je vztah mezi ní a jejími sourozenci? Může je požádat o pomoc?

Dobrý vztah bych řekla a o pomoc může požádat.

7) Myslíte si, že zvládne v budoucnu svou rodičovskou roli? Je na ni dostatečně připravená?

Jak je připravená to nemůžu přesně říct, ale myslím si že ano.

Mimorodinné vztahy

1) Jaký je vztah mezi Vámi a respondentem?

Řekla bych, že dobrý. Velmi dobrý.

2) Může se po odchodu z dětského domova na Vás obrátit o pomoc, radu?

Určitě.

3) Má dobré přátele? Nebo spíše více známých?

Přátele má taky, známých taky dost. Tak čas to ukáže.

4) Má partnera? Může u něho po odchodu z dětského domova bydlet?

Ted' momentálně nevím. Partnera měla, ale jestli má. Je to situace taková všelijaká momentálně.

Vzdělání

1) Považuje vzdělání za důležité pro svou budoucnost?

Za moc důležité nevím. Ví, že je to důležité, ale moc se nerada učí docela.

2) Myslíte si, že by mohla získat vyšší vzdělání, než které má? Vysvětlete.

Tak musela by se začít učit a chtít se učit, aby dosáhla lepší výsledky.

3) Učila jste se s ní v dětském domově, jakými způsoby jste ji motivovala ke vzdělání?

Učíme se nyní. A motivovat, aby ji to více bavilo, aby měla o to zájem, větší chuť. A taky tím pádem, aby si to více zapamatovala.

Zdraví a péče o sebe

1) Zná zásady zdravého stravování? Dokáže se v samostatném životě správně stravovat?

Ano.

2) Umí vařit?

Docela ano.

3) Jaký je její postoj k návykovým látkám?

No doufám, že negativní. Kromě cigaret.

4) Které domácí práce vykonává v dětském domově?

Tak běžné práce, které se tady vykonávají.

5) Umí šít, plést, vyšívat? Co konkrétně?

To asi tady ty ruční práce to nevím. Háčkovala.

6) Umí si vyprat a vyžehlit oblečení?

Ano.

7) Jakým způsobem tráví svůj volný čas?

S kamarády, s přáteli, u televize, u počítače, zajít se někam podívat, výlety.

Hospodaření s financemi

1) Vydrží ji kapesné po dobu, než dostane nové?

Asi jo. Někdy je teda v mínusu, ale většinou jo.

2) Chodí na brigády?

No moc těch příležitostí k brigádě ani není. Teda spíš ne.

3) Myslíte si, že ví kolik ji budou stát potraviny na měsíc?

Asi ano. Představu má, ale jestli se vejde, praxe ji ukáže.

4) Zda se bude spíše stravovat polotovary nebo vlastní vařenou stravou?

No, nevím.

5) Rozumí zdravotnímu a sociálnímu pojištění?

Ano.

6) Ví za jakých podmínek může pobírat podporu?

Tak to nevím, jestli to všechno ví. To nevím.

7) Kde bude hledat zaměstnání, kde se může obrátit o pomoc?

Tak asi u svých známých, u dospělých. Čas ukáže jestli příležitost přijde. Vhodná nevhodná.

8) Jak myslíte, že naloží se svou první výplatou?

Tak určitě si něco koupí, aby si udělala radost.

9) Co ví o půjčkách typu „Provident“.

To nevím, to jsme o tom nehovořili konkrétně. Ale asi o půjčce má představu, protože má lidi kolem sebe, kteří mají půjčku. Tak si myslím, že už teda ví, co to vlastně je. Podrobnosti si myslím, že zas ne.

10) Dokáže si sama obstarat záležitosti na úřadech, v bance?

No to si v tom teda moc nevěří. Radši si požádá o pomoc.

11) Šetří si peníze na vkladní knížce? Za co je nejspíš utratí po odchodu z dětského domova?

Asi ano. Nevím za co je utratí.

Bydlení

1) Kde bude bydlet po odchodu z dětského domova?

Tak má plány bydlet u tety. Jak dopadne se uvidí.

2) Je dostatečně informovaná o „Domech na půli cesty“?

Ano.

3) Kde se může obrátit o pomoc s hledáním bydlení?

Tak tady v dětském domově. A pak si myslím, že s tou tetou už mají nějaké plány.

4) Má možnost se po odchodu do samostatného života opět vracet do dětského domova?

Z jakých důvodů?

Ano, má možnost se vrátit. A doufejme, že se bude ráda vracet za náma se podívat.

Názory

1) Je připravena na samostatný život? V čem nejvíce?

Tak připravená nevím jestli stoprocentně, to asi nikdo nikdy není. Co ji překvapí. A ví má představy svoje. Takové ty sebe obslužné věci kolem sebe zvládá a bude zvládat. Jak to skloubí práce, jenom práce a ne škola, to se ukáže včas do budoucna.

2) Jaká je její představa o životě po odchodu z dětského domova?

Tak docela ještě růžová, ale realita někdy bývá tvrdší.

3) Jedná samostatně nebo potřebujete pomoc druhých?

Tak někdy potřebuje tu pomoc, ale jako je samostatná, bych řekla.

4) Kde se může obrátit o pomoc po odchodu z dětského domova?

Tak tady na nás, na přátele, na rodinu, na lidi kolem sebe koho zná.

5) Jaký bude pro ni největší problém po odchodu do samostatného života?

Největší problém, tak asi najít práci a to bydlení.

Strukturovaný rozhovor pro vychovatelku vychovávající respondenta č.2.

Vychovatelka č.2

Rodinné vztahy

1) Stýká se se svou původní rodinou? Pokud ano, jaký je mezi nimi vztah?

Tak stýká se jenom s maminkou a je mezi nimi celkem dobrý vztah. Někdy se hádají, ale většinou jsou jako za dobře a rozumí si.

2) Jak často jezdí ke své původní rodině? Jezdí k nim ráda?

Tak jezdí tak, jednou za tři měsíce, tak se mi zdá že jako v průměru. Někdy jede ráda, někdy teda se nechá přemlouvat, ale přesto jako jede.

3) Myslíte si, že si uvědomuje rozdíly mezi životem v rodině a životem v dětském domově?

Určitě ano, protože když ji maminka nabídla, že by mohla jít k ní bydlet domů, že už to zařizuje, tak ona nechce.

4) Pomůžou ji rodiče po odchodu z dětského domova?

Tak já myslím, že určitě. Maminka určitě, tatínek teda ne.

5) Má možnost po odchodu z dětského domova bydlet u své rodiny?

Ano má.

6) Jaký vztah je mezi ní a jejími sourozenci? Může je požádat o pomoc?

Určitě je může požádat o pomoc. Vztahy jsou velmi dobré.

7) Myslíte si, že zvládne v budoucnu svou rodičovskou roli? Je na ni dostatečně připravená?

Myslím si, že na rodičovskou roli je výborně připravená, ale na partnerskou roli určitě ještě připravená není.

Mimorodinné vztahy

1) Jaký je vztah mezi Vámi a respondentem?

Já si myslím, že je velmi dobrý.

2) Může se po odchodu z dětského domova na Vás obrátit o pomoc, radu?

To určitě.

3) Má dobré přátele? Nebo spíše více známých?

Tak pár dobrých přátel, ale spíše více známých.

4) Má partnera? Může u něho po odchodu z dětského domova bydlet?

Ne nemá.

Vzdělání

1) Považuje vzdělání za důležité pro svou budoucnost?

Ano považuje.

2) Myslíte si, že by mohla získat vyšší vzdělání, než které má? Vysvětlete.

Mohla by získat vyšší vzdělání, pokud se bude soustavně připravovat a neprechne někde za nějakým mladíkem.

3) Učila jste se s ní v dětském domově, jakými způsoby jste ji motivovala ke vzdělání?

Tak učila jsem se s ní a motivace je to že se jednou bude mít lépe, že bude moct zajistit sebe hlavně. Pomoci třeba někdy i sourozencům a mít se jako dobře v životě.

Zdraví a péče o sebe

1) Zná zásady zdravého stravování? Dokáže se v samostatném životě správně stravovat?

Zásady zdravého stravování zná a i díky své škole. Myslím si, že se dokáže zdravě stravovat.

2) Umí vařit?

Umí výborně vařit.

3) Jaký je její postoj k návykovým látkám?

Tak to přímo nevím, ale přede mnou říká, že žádné návykové látky jako nebere a jediné čemu teda podlehla je kouření. O čem já vím. A jinak ji teda věřím, že nic jiného nepotřebuje.

4) Které domácí práce vykonává v dětském domově?

Tak vykonává vaření, praní, někdy si žehlí nebo vlastně sobě si žehlí vždycky a uklízí. Takové ty základní.

5) Umí šít, plést, vyšívát? Co konkrétně?

Tak šít umí. Plést neumí a vyšívání určitě zkusila na základní škole nebo i u nás v domově, ale nějak se k tomu neprojeví další vlohy. Takže se tomu nevěnuje.

6) Umí si vyprat a vyžehlit oblečení?

Ano.

7) Jakým způsobem tráví svůj volný čas?

Tak ve volném čase ráda vaří, ráda je na internetu a nebo se setkává s přáteli.

Hospodaření s financemi

1) Vydrží ji kapesné po dobu, než dostane nové?

No to nikdy ne.

2) Chodí na brigády?

Chodí.

3) Myslíte si, že ví kolik ji budou stát potraviny na měsíc?

Tak myslím si, že na měsíc asi ne.

4) Zda se bude spíše stravovat polotovary nebo vlastní vařenou stravou?

Tak pokud bude sama, tak asi polotovary. Pokud bude s někým, tak vařenou stravou.

5) Rozumí zdravotnímu a sociálnímu pojištění?

Myslím si, že ne.

6) Ví za jakých podmínek může pobírat podporu?

To si myslím, že jo.

7) Kde bude hledat zaměstnání, kde se může obrátit o pomoc?

Tak o pomoc se může obrátit určitě ke mně, ke strýcovi a jinak na Úřad práce.

8) Jak myslíte, že naloží se svou první výplatou?

Tak řekla bych, že jako běžně. Utratí za jídlo a za nějaké oblečení.

9) Co ví o půjčkách typu „Provident“.

Určitě ví že, není dobré si tu půjčku půjčovat. Tady tu z rychlých půjček, ale není jisté, jestli by někdy nějakou půjčku si vzala nebo ne. Jako ví teda, že to není správné a že na to už několik lidí došlo.

10) Dokáže si sama obstarat záležitosti na úřadech, v bance?

Ano.

11) Šetří si peníze na vkladní knížce? Za co je nejspíš utratí po odchodu z dětského domova?

Ne.

Bydlení

1) Kde bude bydlet po odchodu z dětského domova?

Tak pravděpodobně u matky.

2) Je dostatečně informovaná o „Domech na půli cesty“?

Ano.

3) Kde se může obrátit o pomoc s hledáním bydlení?

Tak buď na nás v domově a nebo na Městský úřad, v domově a nebo na sociální pracovnice tady ve Vizovicích.

4) Má možnost se po odchodu do samostatného života opět vracet do dětského domova? Z jakých důvodů?

Vracet se může kdykoliv. A z jakých důvodů. To nevím. Pokud jako bude mít nějaké problémy, tak se klidně může vrátit. I třeba kdyby byla opuštěná s dítětem a než by si našla něco jiného, nebo by jí bylo něco přiděleno. Tak tady v domově může nějaký krátký čas s dítětem strávit bez problému.

Názory

1) Je připravena na samostatný život? V čem nejvíce?

Tak je připravená. Nejvíce asi v oblasti postarání se sama o sebe. Jako je vaření a takový ten úklid kolem sebe.

2) Jaká je její představa o životě po odchodu z dětského domova?

Tak zatím se o tom nějak ještě nešíří jaké má představy. Přesně nevím.

3) Jedná samostatně nebo potřebujete pomoc druhých?

Jak v čem.

4) Kde se může obrátit o pomoc po odchodu z dětského domova?

Tak zase na nás, na domov, na sociální pracovnice a i na svoji matku samozřejmě.

5) Jaký bude pro ni největší problém po odchodu do samostatného života?

Tak největší problém bude vyjít s penězi.

